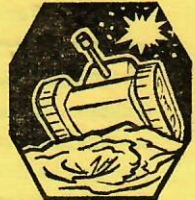
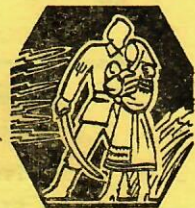
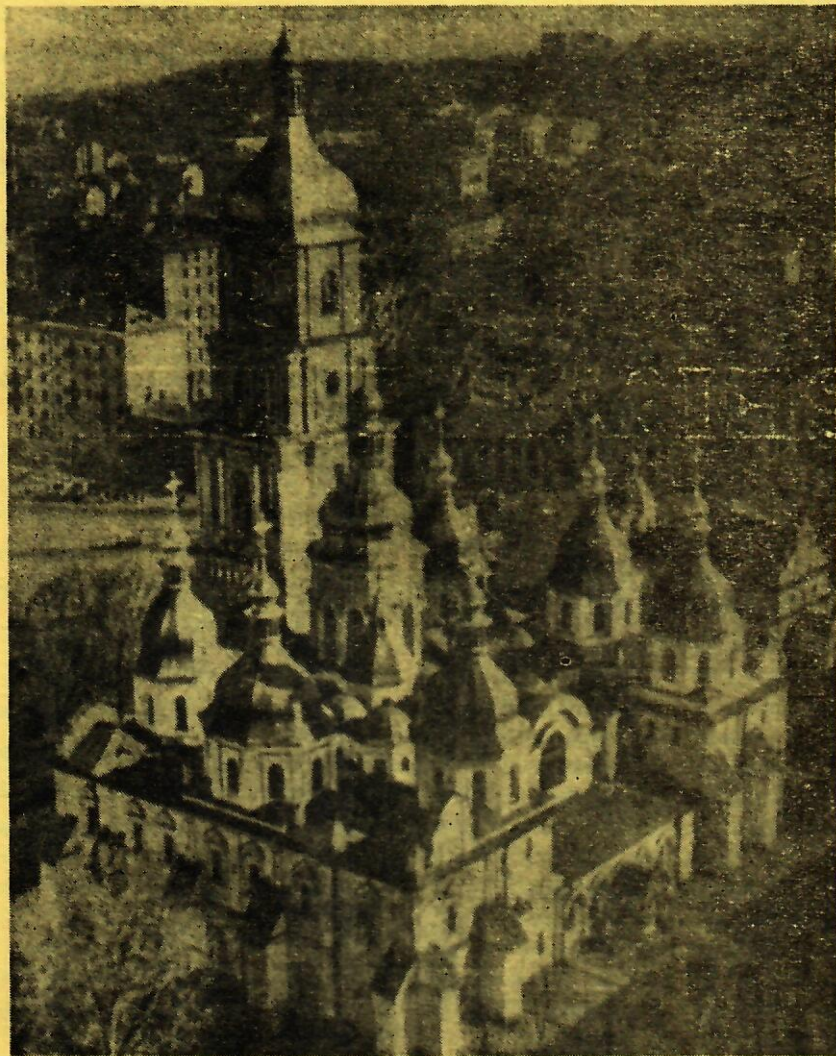

ДОРОГОВІКІЗ

ОРГАН ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ І ЧИНУ

Л. ДЕНИСЕНКО

**ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОМІСЯЧНИК
ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ І ЧИНУ.**

Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших
Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$4.00,
ціна окремого числа — 75 центів,
подвійного — \$1.00.

"DOROHOWKAZ" — "GUIDE"

illustrated bi-monthly of the Ukrainian War
Veterans' life (formerly "Bulletin").

Published by General Headquarters
of the Ukrainian War Veterans' League
in Canada.

Адреса для листувань і грошових переказів:
J. Lypoweskyj, 179 Dowling Ave.,
Toronto 156, Ont., Canada.

Проект нової обкладинки "Дороговказу" виконав маляр-графік Леонід Денисенко. Із силуеткою цього молодого і талановитого мистця та його багатим мистецьким дорібком Редакція познайомить ВШ Читачів у черговому числі.

Адміністрація "Дороговказу" була змушена з днем 1-го квітня ц. р. піднести передплату до 4-ох доларів річно, а ціну окремого числа до 75 центів.

У двох чергових числах "Дороговказу" Редакція плянує з'осередити увагу читачів на військових подіях 1920 року, дати решту ювілейного матеріалу і хроніку ветеранського життя, а також належно, бодай короткими згадками, вшанувати побратимів-ювіліатів, що перебувають з нами у стислому контакті.

ЗМІСТ

- Б. Корчмарик — "4-ий Універсал і наші завдання".
О. Грицик — "Українська самостійна соборна держава існує в наших серцях".
X X X — "50-річчя 6-ої Стрілецької дивізії".
М. Чаборник — "На шляхах визвольної боротьби".
Д. Денисенко — "Правдиві, щирі сльози над нашою долею".
С. Шаруда — "Від Богданівців до Чорних Запорожців".
І. Липовецький — "Письменницький дорібок Зосима Дончука".

Із життя громад і організацій:

У відвідинах проф. Б. Мартоса. Ньюарк — пам'яті Головного Отамана. 20-річчя Т-ва Прихильників УНР у Філадельфії. Відкрито Музей УВАН. Чин гідний наслідкування.

Відійшли у Вічність:

Полковник В. Кедровський. Майор Д. Денисенко. Сотник Іван Бугрим. Поручник В. Чард. Полковник Д. Юськевич. Бунчужний О. Шаруда. Інженер К. Балас. Мик. Словачевський.

10-річчя "Дороговказу":

- С. Левченко — "Дороговказ".
В. Прохода — "Лицарі абсурду".
З. Дончук — "Дороговказ".

Привітання з нагоди 10-річчя.

Сторінка Юних Друзів:

- ** — "Справи українського студентства".
І. П-ий — "Лариса Кузьменко".
** — "Равт Української Преси".

У 52-ГІ РОКОВИНИ ПРОГОЛОШЕННЯ 4-ГО УНІВЕРСАЛУ

Коли сьогодні, у 52-гі роковини проголошення 4-го Універсалу Української Центральної Ради, ми скеруємо наші думки до того, вкритого кров'ю і трудом поколінь, довгого шляху української визвольної боротьби, що привів нас до 22-го Січня 1918 року, — на думку приходить і наша молодь, яка має довершити недовершений чин визволення України. І ми віримо, як писав колись проф. О. Шульгин («Без території», 15. 6. 1934), що наша молодь відчує, що вона покликана служити саме тій ідеї, яку поставили перед собою батьки. Нація складається не з одного покоління: вона є сумою волі і зусиль довгої низки поколінь. Тільки тоді, коли існує міцний духовий зв'язок між цими поколіннями, нація осягає свого ідеалу...»

Про те, що українська молодь знає які завдання покладає на неї 4-ий Універсал, і що ідею Української Соборної Держави вона носить у своїх серцях, говорять наступні дві статті представників молодшого покоління.

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ І НАШІ ЗАВДАННЯ

...Усвідомляючи собі, що Четвертий Універсал є кульмінаційним пуктом новітньої української історії, а разом з тим і найважливішим нашим національним святом, ми, розсіяні в діяспорі, зокрема в 50-ту річницю його проголошення, не сміємо збути його лише святочними академіями та піднесеними високопатріотичними деклараціями. Навпаки, ми повинні підвести підсумки цієї довготривалої боротьби за забезпечення наших політичних і національних інтересів та пригадати собі про наші обов'язки супроти цього знаменного історичного Акту.

Головно, ми, молодше покоління, усвідомлюючи собі, що Четвертий Універсал дає правні основи та моральну опору українській нації в її боротьбі за

самостійну українську державу проти всіх фікцій, творених московськими наїздниками для щораз більшого її поневолення, повинні об'єднатися під прапором Української Народньої Республіки, яка вивинувала нас цим священним Актом, і спільними зусиллями боротися за звільнення нашої дорогої батьківщини з-під московсько-большевицької окупації. Тим більше, що політичні та національні інтереси українського поневоленого народу вимагають визнання однієї державно-легальної плятформи. А такою була, є і мусить, покищо, бути лише плятформа і концепція Української Народньої Республіки...

Богдан Ф. Корчмарик
(Уривок із статті, що була друкована в «Свободі»)

УКРАЇНЬСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА ІСНУЄ В НАШИХ СЕРЦЯХ...

«...Українському студентству і взагалі українській молоді лежать близько серця 50-ті роковини Незалежності України, бож студіююча молодь України в пам'ятні роки 1917-1921 була зокрема активним співтворцем-будівничим Української Держави, бож власне в їхніх серцях палав дух національної свідомости і бажання бачити український народ вільним, незалежним та суверенним.

Із кіл української молоді і студентства виховувались та виростили найвизначніші українські провідники та герої. Це однаковою мірою відноситься як до 1-ої, так і до 2-ої світових воєн. Українське студентство відіграло провідну і масову роллю у визвольній боротьбі українського народу. Український студент збудував собі тривалий пам'ятник на полі бою Крут, Базару, в героїчній УПА, під Бродами та в збройному підпіллі Організації Українських Націоналістів.

Ми схилиємо голови сьогодні перед маєстатом цих незабутніх молодих

ідейних та здібних студентів останнього 50-тиріччя, які поклали своє молоде життя на жертovníку за волю України. Ми ставимо їх як найкращий приклад для майбутніх поколінь української молоді і студентства.

Святкуючи сьогодні 50-ту річницю української незалежності, гідною поставою докажимо, що ми гідні наслідники цієї великої події в історії України.

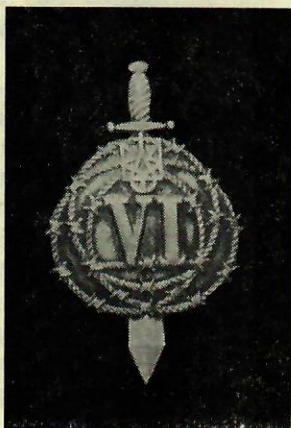
Українська Самостійна Соборна Держава, за яку блись вони, існує в наїх серцях і, незалежно від країн нашого поселення, — ми, молодь і студентство, живемо для України і в ці 50-ті роковини Української Державности заявляємо світові, що українська нація не зрезигнувала зі своїх незалежницьких позицій, які добула 50 років тому своєю волею і кров'ю!..»

Орест Грицик

(Уривок із вступного слова на апелі молоді в Сиракузах. «Свобода», 16. 3. 1968)

50-РІЧЧЯ 6-ОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ

Серед наших золотих ювілеїв, що ми їх відзначаємо увійшовши у 50-річчя подій 1917-1921 років, не можна не згадати дати 8-го лютого 1920 року, коли кол. Начальник Штабу Корпусу

СС (тоді) полк. Марко Безручко одержав наказ розпочати формування 6-ої Січової Стрілецької дивізії. Формування було розпочате в таборі полонених у Ланцуті, закінчене в Берестю. 22-го квітня дивізія одержала наказ вирушити в Україну, а 8-го травня була вже в Києві.

У Наказі дивізії ч. 83 було сказано:

“6-та Стрілецька дивізія мусить бути дійсно новочасною військовою частиною...

6-та Стрілецька дивізія мусить оправдати сподівання Української Держави.

6-та Стрілецька дивізія мусить бути такою, щоб кожний старшина і козак міг бути гордим з приналежності до неї...”

Такою ця дивізія була, такою увійшла вона і в історію української збройної боротьби, гідно пройшовши свій тернистий бойовий шлях, вкривши свій прапор славою численних перемог, а в тому і “Чуда над Вислою” та давши українській нації велетня духа — безсмертного Щербака, який напередодні розстрілу 359-ти Героїв Базару дав ворогові гідну відповідь: “Я козак 6-ої Стрілецької дивізії... Ми

знаємо, що нас чекає, але України не зрадімо...”

6-ій Стрілецькій дивізії буде присвячене чергове число “Дороговказу”, а сьогодні, у 50-ті роковини її постановня, ми щирим побратимським привітом вітаємо ту горстку побратимів — “шостаків”, що їм Всевишній дозволив дожити до сьогоднішньої днини, як також осиротілі родини тих, що, відійшовши у вічність, назавжди залишили наші вояцькі лави.

З В Е Р Н Е Н Н Я

Орденська Рада Ордена Залізного Хреста Армії УНР на засіданні 8-го листопада 1969 р. запланувала видати альбом учасників Зимового Походу у 50-річчя цього Славного Походу Армії УНР.

Видання альбома передбачалось коштом самих учасників Зимового Походу, але повстали труднощі з фінансуванням видання, яке припало б виключно на самих учасників.

А тому 6-го січня 1970 р. на засіданні Головної Ради Ордена Залізного Хреста ухвалено: замість альбома видати ювілейний альманах-збірник спогадів про Зимовий Похід 6. XII. 1919 — 6. V. 1920.

Тому альманах залишиться наступним поколінням, як тривкий спогад про цей героїчний чин Армії УНР.

В альманасі будуть розміщені фотопортрети Командарма, командирів дивізій і окремих частин, старшин і вояків.

До редакційної колегії належать: ген.-пор. Михайло Крат — Лицар Ордена Залізного Хреста і почесний член Орденської Ради, полк. В. Задояний, майор д-р Ф. Мелешко і хор. Ф. Грінченко — Лицарі Ордена Залізного Хреста.

Мовний редактор — проф. В. Чапленко.

Для придбання фонду на видання цього Альманаха Орденська Рада ласкаво звертається до всіх українських комбатантських і громадських організацій, як рівнож і до громадянства про пожертви. А до Лицарів Ордена Залізного Хреста — і надіслання своїх спогадів про Зимовий Похід.

Статті, спогади, фотознімки і різні матеріали про Зимовий Похід, а також і пожертви слати на адресу секретаря-скарбника:

Iwan Wynyuk, 5282 Post Road, New York, N. Y. 10471, U.S.A.

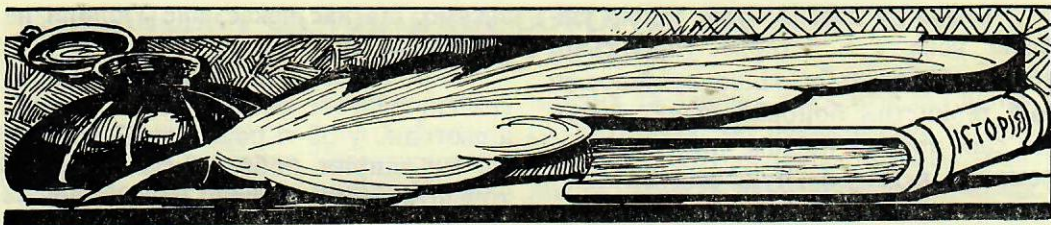
Водночас повідомляємо, що для відзначення згаданого ювілею відбудеться в суботу, 9-го травня 1970 р., в Саут Бавид Бруку, Н. Дж., особливе Святкування з такою програмою:

Година 11:00 ранку в Церкві-Пам'ятнику торжественна Служба Божа в наміренні Українського Народу, а відтак на могилі сл. пам. генерал-полковника Олександра Загородського Панахида по поляглих і померлих Лицарях Ордена Залізного Хреста. Того ж дня о год. 2-ій по полудні відбудеться в залі Сестрицтва при Церкві-Пам'ятнику Ювілейна Академія. Обов'язком усіх Лицарів Ордена Залізного Хреста є прийняти участі у цих святкуваннях по змозі зі своїми родинами.

Нью-Йорк, січень 1970 року.

ГОЛОВНА РАДА ОРДЕНА ЗАЛІЗНОГО ХРЕСТА АРМІЇ УНР.

Михайло Чаборик, підхор. Армії УНР

НА ШЛЯХАХ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

(Продовження)

Однієї ночі, 7-го чи 8-го червня, ми почули в місті якийсь надзвичайний рух. На головній дорозі, що провадила з Вінниці до двірця, безперервно вганяли автомобілі, було чути також гуркіт звичайних возів. Зраня ми довідалися, що большевицька кіннота "Будьонного" прорвала фронт, зайняла Козятин і Бердичів та прямує на Вінницю. Усі польські уряди і цивільне населення пакували що могли на вози та чимшвидше втікали з Вінниці та інших міст, залишаючи за собою багато різного добра, а навіть зброю. І коли наші хлопці раненько пішли до міста, щоб довідатись і на власні очі побачити, що там діється, то не хотіли вірити, щоб за кілька годин настала така велика зміна. Двері деяких крамниць і приватних домів були настіж відчинені, на хідниках були порозкидані різні речі, яких не встигли забрати. Деякі хлопці поприносили із собою гарні польські офіцерські вбрання, плащі, револьвери і т. ін. Цієї ночі зникли також і наші польські інструктори.

Не зашкодить згадати тут і того, що на Україну разом із польським військом прийшли, чи повернулися, польські пани, дідиці, із хмарою різних адміністраторів, економістів та інших приватних урядовців. А кожний з них мав ще й своїх різного роду службовців. І можна собі уявити, яке враження та іронічні зауваги викликала "четвірна" і лякерована повозка, що з'являлися на вулицях Вінниці, яка вже два чи три рази перебула большевицький режим? Селяни тільки посміхалися і поцмокували, дивлячись на ті прекрасні англійської породи коні, та підморгували, мовляв: вони незабаром будуть наші! Це власне і була та головна причина, чому поляки із таким поспіхом утікали з України.

Усі українські установи, наш уряд і школа жандармерії залишалися у Вінниці ще чотири дні. За той час завагонували ми наші ліжка, матраци та різне приладдя та відвезли до Кам'янця Подільського, де школа і далі продовжувала свою працю.

У той час у Кам'янці Подільському аж кишило від різних установ та урядових інституцій. Вільного помешкання не можна було знайти за ніяку ціну. Ціни на харчі страшенно пішли вгору, і тяжко було щонебудь купити. А большевики перли цілою силою вперед. 6-го липня уряд і деякі установи евакуювалися, а два дні пізніше і школа жандармерії одержала наказ негайно виїхати.

Пізно вночі, з дня 8-го на 9-те липня 1920 року, ми через Жванець перейшли Збруч і відступили на територію Галичини. І треба було бачити ту звоушливу картину, як галицькі сини вітали свою рідну, поневолену землю: всі, як на команду, впали навколішки та молились, дякуючи Всевишньому, що допоміг їм повернутись живими і здоровими та ще й зі зброєю в руках. Тієї картини ніколи не забуду!.

Першу ніч переночували ми на полі, під голим небом. А зрання — знов мила несподіванка. Селяни того села (назви не пригадую), усі по святочному вбрані, вийшли привітати нас хлібом і сіллям, а за ними надїхало два вози з різною поживою, котру дівчата і жінки роздавали всім, радіючи, що знов мають нагоду бачити українське військо.

Ще того самого дня відїхали ми до м. Городенки і там над великим ставом розтаборились та перебули чотири дні. З Городенки ми відїхали до Станіславова, там завагонувались у тягарові вози і вирушили в Західню Польщу, де мали продовжувати нав-

чання. Переїхали Дрогобич, Самбір, Перемишль і зупинились у Тарнові. Однак Тарнів уже був так переповнений польськими втікачами з України і зі Сходу, що не було вільного місця, де б наш потяг міг на довгий час затриматись. По короткому відпочинку ми відїхали далі на Захід, у сторону Татрів, і опинилися в м. Ясло, яке також було переповнене різними польськими втікачами. Наш потяг відвели на залізничну відногу під ліс і там ми перебули понад два тижні. Навчання відбувалося по кілька годин денно, на зеленій траві під голим небом, найчастіше — у лісі під деревом. Це був, можна сказати, наш відпочинок у горах Татрах.

Із фронту доходили до нас скупі й невпевні вісті. Говорилося, що більшовики зайняли вже Східню Галичину уздовж Дністра, що правим крилом досягають Варшави і т. ін. Усі ці вістки почали нас непокоїти. У часі науки ми запитували наших провідників, чому воно так? Чому тримають нас тут бездіяльно, коли наша поміч напевно придалася б там на фронті? Але вони тільки рамами стискали і ніякої відповіді не могли нам дати.

Одного дня, коли ми вернулися з навчання на обід, було заряджено збірку, і сот. Курковський відчитав телеграму з фронту з наказом ген. М. Омеляновича-Павленка, щоб курінь жандармерії негайно виїхав до м. Бучача. Виїхати мали на другий день о годині 1-ій по полудні. Було наказано, щоб за той час усі почистили свої убрання, щоб кожний був підстрижений і виголений та щоб у часі їзди, головню на станціях, де затримається наш потяг, усі належно поводитися. А польський уряд цей наш переїзд старався використати для своєї пропаганди і оголосив у вечірній газеті, що полякам на поміч іде цілий полк українського війська, що прибуло з Америки, і що всюди, де це військо буде переїздити, щоб населення вишло йому назустріч та вітало його, як своїх братів.

Як тільки сот. Курковський зачитав телеграму і видав наказ, понеслося гучне "Слава!", що аж луна відбилася у Татрах. Усі кинулися до праці, прали і сушили білизну, ті, що вміли стригти волосся, були зайняті до пізньої ночі. Хлопці зробили між собою грошову збірку, накупили синьо-жовтого полот-

на і паперу, поробили прапори і стяжки, принесли з ліса зеленцю, понамальовували тризуби та удекурували всі вагони так, що виглядало гей би ми їхали на весілля.

Перед самим відїздом нас було повідомлено, що наш потяг затримається на короткий час у м. Кросно, де нас чекає місцеве населення.

І коли ми приїхали до Кросна, побачили щось надзвичайне: на нас чекала маса народу, усі були у святочному убранню, уздовж двірця були розставлені столи, що аж угиналися від усякого добра. При кожному столі по дві дівчини в народніх польських одягах. Вони припрошували брати, хто що любить. А були там усякі канапки, тісточка, чоколада, папіроси, різного роду овочі і т. ін.

Ми проходились уздовж двірця, звичайно по двох, дехто підходив до дівчат, брав щось з овочів чи папіроску, подякував і пішов далі. Коли ж почувся сигнал, щоб усідати до вагонів і ці польські дівчата побачили, що на столах майже все залишилось, як було, вони почали швидко все пакувати в кошики і пачки та подавати нам до вагонів. Тоді ми вже не відмовлялись, а тягнули все те добро до вагонів, а потім ділилися. Таке подібне прийняття ми мали в Тарнові, Пряшеві і Ланцуті.

Другого дня, пізно вночі, наш потяг приїхав на станцію Бучач. А там — ціле пекло! По обох сторонах Дністра чути не тільки гуркіт гармат, але і клекіт машинних та ручних карабінів. У кожного з нас бадьорий і веселий настрій одразу змінився на поважний. Кожний відчув, що прогулянка скінчилася і треба братись до праці, щоб якнайшвидше і якнайдалі відкинути ворога. Ніч перебули ми у вагонах, а вранці (це була неділя) пішли до церкви на Богослуження, якого вже давно не чули. Наша поява в церкві викликала велику радість у місцевого населення, яке довідалось, що "сила вояцтва" прийшла сюди на поміч.

Однак нас на фронт не післали. Три дні перебували ми на квартирах у с. Коропець, а потім поділили нас на станиці і скерували в різні місцевості. Мене було призначено комендантом станиці ч. 4 і я з 12-ма хлопцями відїхав до м. Городенки.

(Закінчення буде)

Д. Денисенко

ПРАВДИВІ, ЩИРІ СЛЬОЗИ НАД НАШОЮ ДОЛЕЮ

Схилиючи наші чола над свіжою могилою св. пам. майора Д. Денисенка, містимо його статтю, написану ним два роки тому, його "Правдиві, щирі сльози над нашою долею".

Сьогодні дуже популярною є жертвність. Ніхто не знає її початку, ніхто не знає і її кінця. Ми лише знаємо, що вона є між нами, бачимо її малою, більшою, великою, щирою, прикрою. Чуємо про неї чуда, вислови захоплення, похвали, надії, а найбільше нарікань. Її вітаємо, нею радіємо, а часто засуваємо перед нею свої двері на тридцять замків, перед нею ховаємо свої серця або просто тікаємо у країну якоїсь незбагненої ласки, жалів до "всіх і вся", де не існує людське милосердя, а головне обов'язок сумління до тих, які своїм життям стелили шлях до "Обітованої Землі" нашої волі...

Але всеж таки вона є між нами, була і буде біля нас, а тому доводиться про неї говорити, до неї молитися не про милосердя "насущного хліба", а про сплату свого боргу сумління Україні, своїй "ідеї-чинові", своєму легальному Державному Центрові на чужині.

Жертвність спільноти, жертвність народу на чужині у вільному світі — беззастережна боротьба за визволення своєї батьківщини з неволі, за збереження самого себе, як великої культурної нації, — усі ми як один це завдання мусимо поставити далеко попереду перед нашим "ми". Ми повинні увімкнутися у боротьбу не словами потіхи — "не тратьте, куме, сили", не словами доброго тону патріота, а розумною поставою до своїх обов'язків супроти грядучих подій як

у нашому житті на чужині, так і в рідному краю. Сьогодні від нас ніхто не вимагає жертви життя, лише щирого, сердечного "вдовинного гроша" та розумної самодисципліни.

Мимоволі приходиться на думку наше тяжке недавнє минуле, а разом із тим і ті негостинні, чужі шляхи, якими ми мандрували на захід. Це були дні найбільшого у світі людського злочину, пожежі, яких і до сьогоднішніх днів не в стані затопити море сліз мільйонів наших найрідніших українських матерів — Рахіль. Здається, ми тікали тоді за межі найбільшого людського болю. Перед нами, як оком глянеш, стелилася чорна, страшна, засніжена дорога безнадійности, рясно порорана бомбами. І ми сотні, тисячі миль бігли, падали, вставали, губилися і знов знаходились, тікали від "огня і бурі" в незаний нам світ. Аби швидше, аби далі. Аби швидше відірватись від гончих... Доженуть — розірвуть.

Скільки тоді у наших серцях перегоріло жаху, терпіння? Скільки примусових жертв — наших рідних, дітей, жінок, батьків — залишили ми в забутих сьогодні, облитих нашими гарячими сльозами, могилах? І тільки тоді ми прирікали, каялись, а може навіть і щиро молилися та оплакували свою долю.

Минулося! Це все вже відійшло в минувшину. Вільна земля найдальшого світу зоряних рубіконів з божественним символом Свободи приймає сиріт-безбатченків у свої обійми. Це — "мати чужина". Беріть — каже — усе повними жменями, що бачать ваші очі, що потребує ваше серце. Ви — вільні. Лише в заміну хочу від вас ваше "я", ваших дітей. І людина слух'яна волі життя біжить, гонить, па-

дає. Кидає на дорозі все своє святе, геройське і славне минуле, свої традиції, своє сумління і голою стає перед обличчям демона на скелястим березі “житейського моря”... Бережись, бо згинеш! — кричить сумління. Але казковий добробут полонить серце, яке ще вчора горіло бажанням боротьби за волю рідного краю, за долю своїх рідних, які чекають “Мойсея”, чекають на тих, хто своїм життям, із зброєю в руках промощував нам шлях в незнане.

Примусова репатріація! Скільки ж і там страхіття, сліз та живих жертв тих, кому снилася воля! Тоді очі всіх були звернені на Ваймар, Герсфельд, Офенбах, відкілля летіли гінці — представники нашого уряду, Державного Центру — спадкоємця Української Народньої Республіки, які, часто поборюючи фінансові труднощі коштом своїх таборових пайків, спішили з інтервенцією до високих старшин Американської Армії визволяти сьогоднішніх “івців”, ризикуючи часто і своїм життям.

Пригадую табір Герсфельд. Гарна вранішня погода давала запоруку, що на світі все спокійно. Аж ураз від кошари до кошари, від стайні до стайні, з уст до уст блискавкою пролетіла вістка: “Наш табір оточений американським військом і до табору в’їхали совітські старшини”. І дійсно, на площі ми побачили авта із совітськими вояками. Вони не довго перебували у нас. Викликали по списку 28 осіб і від’їхали в незнане. Усі потратили голови, а радше старалися справдити, чи їхні голови на місцях. І тоді, сьогодні вже покійний Мих. Олексієвич Ветухів, член УНРади, поспішив з інтервенцією до коменданта міста. Сьогодні невідомі аргументи, яких ужив він, щоб відхилити ухвалу “Ялтанської Конференції”, але комендант міста вів військову охорону і в супроводі М. Ветухіва пустився доганяти зниклих із їхніми жертвами большевиків. “Ми вже добре бачили граничний

шлягбавм, коли наші авта виминули невірників, що були засуджені на смерть, та стали їм поперек дороги” — говорив М. Ветухів. Совітський конвой пробував протестувати, але комендант сказав: “Я погодився лише на добровільний поворот. В американській зоні примусу немає”. “Хто не хоче добровільно їхати, може висідати” — звернувся він до поворотців. Відповіддю на ці слова був голосний плач радості, який незабаром повторився в рев. За півгодини наші поворотці вже були в таборі. Це були люди з “тамтого світу”, а тому... Тяжко було б описати ту драматичну сцену, що тоді відбувалася в таборі.

Мені не відома доля тих 28-ох, але коли вони ще живуть десь у вільному світі, то я хотів би і їм поставити питання, чи й вони не визнають сьогодні наш Державний Центр і його УНРаду? Чи й вони забули сьогодні за свій обов’язок жертвності, який прирікали слізьми?

І коли ми про це говоримо, то нас мимоволі огортає сум і жаль за тих, що “Прости їм, Боже, не знають бо, що роблять”. Так це дійсність. Це правдиві слъози нашої долі. Слъози, які може висушити тільки наша спільна і щира постава та українське патріотичне серце всіх без вийнятку “івців”, усього нашого громадянства у вільному світі, яке Боже Провидіння призначило до небуденного і великого діла, яким є визволення України під проводом Державного Центру УНР, якому належить допомагати “всім серцем своїм і всіма своїми ділами”. Це є “вірую” тих, яких у “слухний час” розбудили кайдани неволі, тих молодих сердець, що з найчистішою щирістю незабутніх Крут, Базару викресали нашу дійсність, наш дороговказ, та силою заліза і вогню вписали українське ім’я золотими літерами у всевітню історію. Так, це наша жертва... Наша щира “вдовинна жертва” на вівтар “Великих Діл”, які Всевишній призначив для нас...

Дяра і шажа Робітникам щирим

ПИСЬМЕННИЦЬКИЙ ДОРІБОК ЗОСИМА ДОНЧУКА

Зосим Дончук

Пиши ж, пиши, мій любий Друже,
Хоч ця діяльність і тяжка.
Не бійся каменя й калюжі,
Бо хай би й вилаляли дуже, —
Нема другого Дончука!

Анатоль Галан

—○—

Свою літературну творчість Зосим Дончук розпочав щойно вирвавшись із московсько-більшевицької неволі, фактично з днем приїзду до Америки, тобто в 1949 році. Від цього часу, оскільки не лічити обережних спроб у ДП таборах Німеччини, його праці часто з'являються на сторінках вільної преси як в Америці, так і в Канаді. У 1952-ому році виходить у світ перша збірка його оповідань — “Чорні дні”, в 1953-ому — “Через річку”, вслід за ними — роман “Прірва”, яким автор ніби хотів віддячитись московським окупантам за всі кривди, які під їх-

ньою окупацією переніс український нарід. Появу “Прірви” літературні критики зустріли найкращими оцінками. Блаж. Митрополит Іларіон в журналі “Віра і Наука”, напр., писав:

“Це одна з наших кращих книжок за останні роки, найправдивіший опис советського пекла в теперішній Україні. Опис правдивий, сильний. Спокійно читати цієї книжки не можна. Жаль, що така видатна книжка не перекладена на чужі мови, нехай би чужинці бодай з роману зрозуміли правдиву істоту комуністичного «раю».

Визначний критик Дмитро Бучинський (Мадрид), — в «Українській Думці» (3. III. 1960) про цей роман писав:

“Роман беззаперечної історичної вартости... Хочеться сказати і підкреслити, що “Прірва” чи не найкращий літературний твір нашого часу, що так реально, а рівночасно з материнською ніжністю доторкається наших болючих ран”...

У 1957-ому році вийшла у світ перша частина сатиричної трилогії — “Гнат Кіндратович”, а потім і наступні — “Море по коліна” і “Ясновидець Гері”. Ця велика трилогія порушеними проблемами та обсягом подій є єдиною не тільки на еміграції, але і в українській літературі взагалі. Не дивно, що й на неї звернули увагу критики і літературознавці. Журнал “Біблос” (IV. 1958) назвав цей твір однією з найкращих наших повістей, що з'явилися в останніх тринадцяти роках, зазначаючи, що написана вона та-

лановито, незвичайно урівноважено та об'єктивно.

Відомий літературознавець І. Ко-стецький в журналі "Сучасність" (XII. 1962) пише, що "прозова епопея Зо-сима Дончука про Гната Кіндратовича твір з кожного погляду оригінальний і в нас рідко подібний..." "Море по коліна" написано краще ніж "Тигро-лови" Багряного: ситуаційно гостріше і композиційно окресленіше". Відомий український письменник Анатоль Галан у "Нових Днях" (XI. 1965) за-значає, що "типи ж Гната Кіндрато-вича й інших, створені З. Дончуком, будуть у нашій літературі такими ж довго вічними, як і невмирущі "Мертві душі" М. Гоголя".

У 1964-ому році вийшов роман — "Будинок 1313", у 1967-ому, присвя-чений советській дійсності, роман "І бачив я", у 1968-ому — збірка опові-дань "Десята", у 1969-ому — роман "Утрачений ранок". Пишучи про "І ба-чив я", д-р А. Вусик у "Канадійському Фармері" (30. VII. 1969) зазначає, що "З. Дончук як письменник увійшов уже давно і надовго залишиться в іс-торії української літератури". "Деся-та", що містить у собі 20 оповідань, "побудованих на тлі здорового україн-ського патріотизму і ненависти до во-рога" ("К. Ф.", 15. VI. 1968), — дає читачеві "не лише естетичну насолоду з огляду на цікаві сюжети, але й мож-ливість ще раз вдихнути в свої груди українського повітря". "Утрачений

ранок", у якому мова про ранок від-родження нашої батьківщини, розпо-чато подіями напередодні І-ої світової війни і Українською Національною Ре-волюцією і закінчено програю зброй-ної визвольної боротьби. Це вже оди-надцята книжка невтомної мозольної праці і духової самопосвяти Зосима Дончука.

Письменницький дорібок Зосима Дончука великий і подивугідний: 11 книжок, понад 3,200 сторінок друку. Тим більш, що, — як пише "К. Ф." (15. VI. 1968), — "Дончукова твор-чість протягом усього його життя — це не мистецтво для мистецтва, а бо-ротьба мистця проти зла і несправед-ливостей у світі". Бажаючи З. Дончу-кові дальших успіхів, а разом із тим і витривалости в його літературній творчості, маємо надію, що листоно-ша принесе нам ще не одну його книж-ку — в золотом тисненій обкладинці та з золотими думками, болем душі і серця та сміхом крізь сльози у зміс-ті. Тим більш, що і сам З. Дончук у передмові до "Десятої", скінчивши 65 років життя, обдаровує нас також ці-єю надією і пише:

"У цей великий день я радію, що щасливо ще міцний і здоровий завер-шую свій трудящий вік і цілком пере-даю в обійми літературної музики"... "Я не можу приобіцяти читачам дальших нових томів своєї творчости, однак хочу запевнити, що в боргу не зали-шуся"...

І. Липовецький

U. B. A. TRADING CO. LTD.

Одинока українська гуртівня
харчових і тютюневих виробів

300 Dwight Ave. — Toronto 14,
Tel.: 252-2246

138 Euclid Ave. — Toronto 3,
Tel.: 366-2324

R. CHOLKAN & CO. LTD.

Найбільша в Канаді Українська Агенція купни
і продажу нерухомостей і загальної асекурації

527 Bloor St. West — Tel.: 532-4404

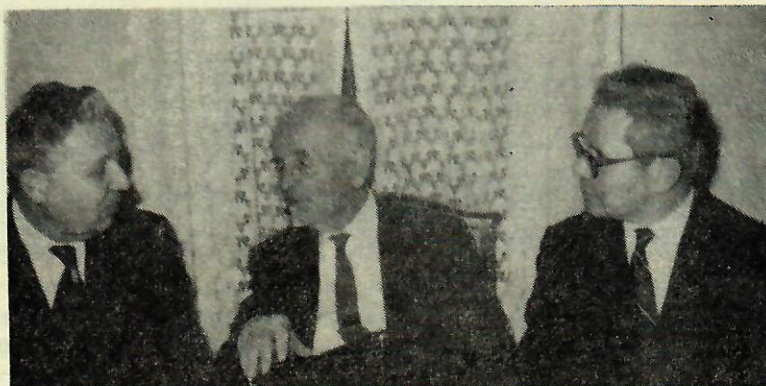
2232 Bloor St. W., Toronto, Ont. Tel.: 767-5454

10 Collier St. Barrie, Ont., Tel.: 728-4401

З ЖИТТЯ ГРОМАД й ОРГАНІЗАЦІЙ

У ВІДВИДИНАХ ПРОФ. БОРИСА МАРТОСА

На світлині (зліва направо): П. Стокальський — скарбник Т-ва Прихильників УНР в Ньюарк — Ірвінгтон, проф. Б. Мартос і К. Степовий — голова Т-ва.

Фото Ів. Каневського.

Представники Товариства Прихильників Української Народної Республіки м. Ньюарку-Ірвінгтон — голова Т-ва Кость Степовий, секретар Ів. Каневський та скарбник Петро Стокальський — відвідали 1-го лютого ц. р. хворого кол. прем'єр-міністра Української Народної Республіки і члена Української Центральної Ради, а сьогодні члена УВАН, НТШ та багатьох інших національно-громадських організацій — проф. Бориса Мартоса.

Проф. Б. Мартос радо зустрів їх у себе вдома та мав з ними довшу розмову. На 91-ому році життя він три-

мається досить можливо, бадьорий та життєрадісний. На запитання “Як ви почуваетесь, пане професоре?” він відповів — “Добре! Хоч і поправився, але відчуваю себе ще слабим”. Він має надію прийти до нормального стану здоров'я та ще попрацювати для української справи, бо, як він висловився, “ще треба багато дечого зробити, а в тому і закінчити писання своїх спогадів-мемуарів”.

Проф. Б. Мартос зберігає добру пам'ять і радо розповідає про своє життя і працю з часів визвольної боротьби, про тодішнє студентське життя тощо.

НЬЮАРК — ПАМ'ЯТІ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА

Рухливе і активне у своїй національно-громадській праці Товариство Прихильників Української Народної Республіки м. Ньюарк-Ірвінгтон, що так часто пригадує себе своїми патріотичними імпрезами і творчим чином,

пригадало себе знову, улаштувавши імпрезу, що заслуговує на загальне признание. 29-го листопада 1969 року, при співпраці комбатантських організацій (Б-во Воякві І УД УНА, ОБВУА і УПА) урочисто відзначило

90-ті роковини з дня народження Головного Отамана Симона Петлюри. У той день в Українській Православній Церкві св. Тройці було відслужено молебень в наміренні українського народу, а після нього у церковній залі відбулася урочиста академія.

На молебень, який відправили о. д-р С. Гаюк і о. митр. А. Селепина, численно прибули українські ветерани і молодечі організації (Пласт і ОДУМ) у своїх одностроях і зі своїми прапорами, як також парафіяни обох православних церков. У часі молебня о. д-р С. Гаюк звернувся до присутніх із коротким душпастирським словом, у якому закликав помолитися за національну єдність та за скорочення мук і терпінь українського народу на Батьківщині, бо національна єдність і громадська дисципліна — найкращий вираз пошани до Головного Отамана, який жив, боровся і вмер за кращу долю українського народу. Приємно співав хор під керівництвом дир. С. Вожаківського.

По береги була заповнена і церковна зала під час академії. На сцені — гарно прибраний кольоровий пор-

трет Головного Отамана. Біля портрета — прапори ОБВУА і Б-ва Вояків І УД УНА. На залі — представники різних громадських і політичних організацій.

Академію було відкрито американським гимном і словом голови Т-ва Прихильників УНР п. К. Степового. Гарну і змістовну святочну промову виголосив інж. О. Шевченко. У мистецькій частині академії виступали: хор "Горлиця", що існує при Т-ві (дир. В. Пташинський), хор Б-ва Вояків І УД УНА (дир. О. Головацький) і ціла низка мистецьких місцевих сил. На особливе підкреслення та увагу заслуговує те, що в програмі академії були речі спеціально приготовлені на цю імпрезу. Поет М. Щербак уклав баляду про народження С. Петлюри. Поет М. Матула (церква св. Вознесіння) написав "Пісню про Петлюру", а мелодію до неї уклав дир. В. Пташинський. Академію, яка пройшла із повним моральним і матеріальним успіхом, було закінчено спонтанним співом українського національного гимну. Прибуток від академії призначено на Храм св. Симона і на Бібліотеку ім. Симона Петлюри у Парижі.

20-ТИРІЧЧЯ ІСНУВАННЯ Т-ВА ПРИХИЛЬНИКІВ УНР У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Двадцять років існування Товариств Прихильників УНР у різних країнах вільного світу показали наскільки доцільною була ідея творення цих товариств і якою великою у своїх наслідках була та морально-політична і матеріальна підтримка ними Державного Центру УНР. Сьогодні багато із них вже підійшли, або підходять, до 20-тиріччя свого існування з великим дорітком праці для української визвольної ідеї. До них належить і Т-во Прихильників УНР у Філядельфії, що було засноване в липні 1949-го року, і яке 25-го січня ц. р. урочистим бенкетом відзначувало свій 20-тирічний ювілей.

Як говорить чепуренький, рясно прикрашений світлинами творців і чоловічих провідників УНР-ади і виданий з цієї нагоди, Бюлетень Т-ва, — до першої Управи Т-ва входили: П. Шинкар — голова, З. Дончук — секретар і Яр Славутич — скарбник. У наступних роках Управу Т-ва очолювали: З. Дончук, П. Панасюк, В. Басюк, П. Чупрун, П. Гальченко. Від 1968 року Управу Т-ва очолює інж. П. Лимаренко.

За час своєї діяльності Т-во зібрало на потреби ДЦ УНР понад 25,000 доларів, улаштувало довгу низку імпрез та не оминало нагоди взяти участь в імпрезах, пов'язаних з визвольною

Фрагмент відзначення 20-тиріччя Т-ва Прихильників УНР у Філадельфії. Зала Українського Спортивного Осередку "Тризуб", — 25 січня 1970-го року. На світлинці: ред. В. Біляїв, дир. І. Крамаренко, письменниця Галина Журба, проф. М. Кучер, інж. П. Лимаренко і пані О. Біляїва.

акцією України, що їх улаштували інші організації та Громадські Комітети.

М. Лівіцький, І. Багрянний, О. Бойдуник, Архiepіскоп Мстислав, М. Ветухів, В. Дорошенко, Б. Мартос, В. Кедровський, М. Степаненко, М. Стахів, М. Шлемкевич, М. Рудницька, А. Фіголь, І. Крамаренко, І. Паливода, А. Марголін, О. Станімір і багато інших

— то є та довга і ясна плеяда чоловік та провідних діячів, що із своїми доповідями виступали на імпрезах Т-ва. Вистачить пригадати ці імена, щоб знати про що на цих імпрезах говорилося, до чого закликалося і якими ідеями наснажувалося слухачів.

«Дяка і шана робітникам щирим», а також — наш щирий вояцький привіт!..

Фрагмент відзначення 20-тиріччя Т-ва Прихильників УНР у Філадельфії. На світлинці: прот. М. Борисенко, ген.-хор. А. Валійський, архiepіскоп Мстислав, дир. І. Крамаренко, пані Галина Журба і проф. М. Кучер.

ВІДКРИТО МУЗЕЙ УВАН

У минулому числі "Дороговказу" ми подали повідомлення про розв'язання Українського Воєнно-Історичного Інституту в Торонті та про передачу його майна, а в тому і Музею Українській Вільній Академії Наук у Канаді. 22-го січня ц. р. у Вінніпегу відбулося урочисте відкриття Музею, про що статтею "Відкрито Музей УВАН" повідомила українська преса. Цю статтю із незначними скороченням подаємо до відома читачів.

"В четвер, 22-го січня ввечорі манітобський міністер культурних справ Филип Петурсон відкрив офіційно Музей Української Вільної Академії Наук — УВАН у "Домі Науки" при вул. Флора ч. 221. Перетинаючи синьо-жовту стяжку в асисті д-ра Вол. Кисілевського з Оттави й численних представників українських організованих ветеранів на чолі з прапором Української Стрілецької Громади у Вінніпегу, міністер заявив, що "без історії немає майбутности для народів", і що він радий, що УВАН у Манітобі — перша установа відкриває музей у ювілейному році Провінції 1870-1970. З українськими словами на устах: "Дай, Боже!" міністер склав в імені прем'єра Е. Шраера й манітобського уряду найкращі побажання новій клітині української культури в приміщенні "Дому Науки".

Церемонію відкриття започаткував голова УВАН д-р М. І. Мандрика,

вітаючи приєднаних та запрошуючи голову місцевого Комітету Українців Канади п. С. Семчишина до проведення свята. За почесним столом засіли крім міністра Петурсона й обох голів ще такі почесні гості УВАН: д-р Вол. Кисілевський з Оттави, пан Михайло Чипчар з Монтреалу та магістер С. Приступа з Манітобського Державного Музею у Вінніпегу. Окремо на покутті сидів кобзар Павло Конопленко-Запорожець у народному кобзарському вбранні.

Пан Семчишин, пояснивши імпрезу, попросив до слова голову Музейної Комісії УВАН майора Осипа Навроцького, щоб дав огляд життя й праці генерала Мих. Садовського, якого музей одержала УВАН від Українського Воєнно-Історичного Інституту в Торонті на основі окремого договору з полк. М. Битинським та іншими членами Дирекції Інституту. На збори наспів привіт від полк. Битинського з Торонта. З черги говорив п. Іван Зельський про матеріали музею та їхню вартість. Кобзар Конопленко-Запорожець відіграв три пісні на кобзі, очаровуючи присутніх своїм співом.

Після офіційного відкриття гості оглядали музей і галерію УВАН, а пані О. Войценко, О. Негрич, І. Тарнавецька й Е. Оброца вгощали присутніх чашкою кави. В цілому імпреза УВАН як задумом, так і виконанням стояла на високому рівні.

Українське Похоронне Заведення

КАРДИНАЛ І СИН

366 Bathurst St. — Tel.: 368-8655

92 Annette St. (at Keele) Toronto Tel.: 762-8141

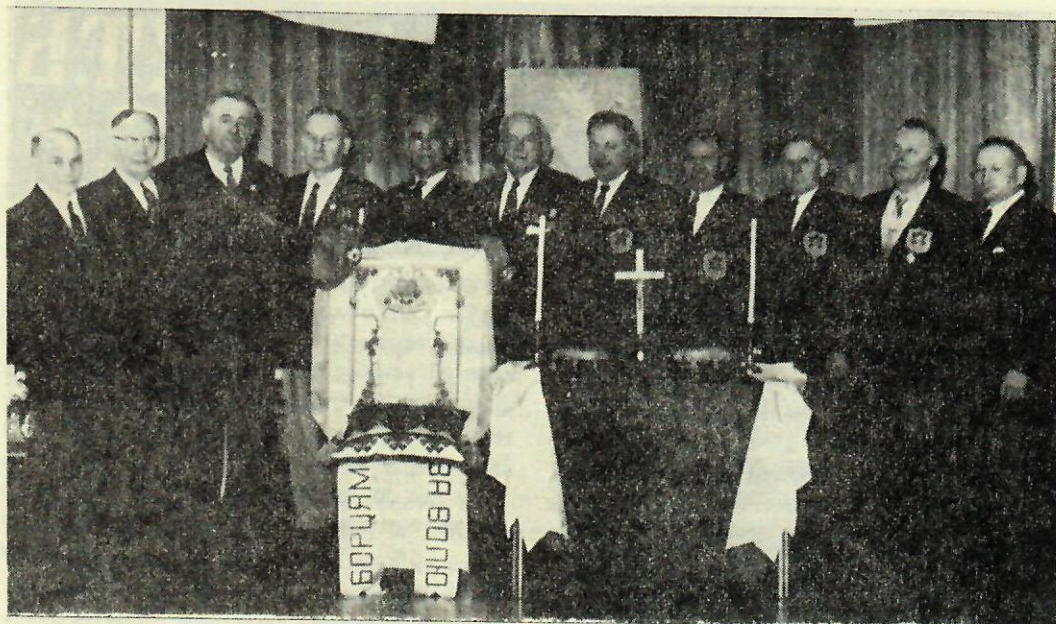
ALBERTA FUEL OIL LIMITED

24-годинна обслуга

Перша Українська Самостійна фірма
достави опалової оливи.

278 Bathurst St., Toronto 2B, Tel.: EM 2-3224

Фрагмент відзначення Золотого Ювілею УГА у Ванкувері, 29. 12. 1968. На світлинці Управа Провінційного Відділу УСГ, побратими: — В. Яценко, Я. Стоцький, Г. Турко, В. Ткачук, А. Дяків, М. Заяць, Ю. Діба, А. Данилів, П. Дипчій, Е. Щерба і С. Лашин. Перед ними — тетрапод із 10-ма лямпами, як символ 10-ти Побратимів, що не діждались Золотого Ювілею. Біля тетраподу Пропам'ятна Таблиця з іменами тих, що відійшли у Вічність.

ЧИН ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

Рік тому, 29 грудня 1968 року, заходами Відділу Української Стрілецької Громади у Ванкувері відбулося урочисте відзначення 50-их роковин постання Української Галицької Армії та початку її бойових дій, коли то “Із Батьком Син до зброї став, щоб воскресити Сонце Воєн”. Не дивлячись на несприятливу погоду та лютий мороз, на церковні відправи і урочистість відзначення цього ювілею з усіх осередків Брит. Колумбії на це вояцьке свято прибуло до ста осіб “старої гвардії”. На Надзвичайному Зборі вояцтва було прийнято постанову заініціювати і ввести в дію Почесну Пропам'ятну Таблицю Українського Воїна, щоб тим “записати та зберегти для майбутніх поколінь імена тих вояків, що відійшли із зорганізованих вояцьких лав на Вічну Стійку, не сплямивши ні чином, ні словами чести ук-

раїнського меча, світлого імени українського народу та слави нашої Неньки-України”.

На згадану Пропам'ятну Таблицю було вписано наступні імена тих, що відійшли у Вічність:

Сот. Павло Ярош — 18. 4. 1959,
Ст. дес. М. Лапівський — 27. 3. 1967,
Дес. Іван Ленів — 23. 2. 1957,
Дес. Петро Фігуш — 8. 4. 1967,
Бунч. Яків Горбатюк — 17. 3. 1968,
Віст. Юрій Фелешко — 13. 9. 1966,
Віст. Іван Романюк — 22. 5. 1968,
Віст. Олекса Курляк — 25. 8. 1968,
Ст. стр. Мих. Гамкало — 3. 2. 1949,
Ст. розв. Степан Ткач — 3. 2. 1948.

Постановлено, що згадана пропам'ятна таблиця переховуватиметься в храмі тієї української парафії, до якої належав останній з відійшлих на Вічну Стійку.

ВІДІШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПОЛКОВНИК ВОЛОДИМИР КЕДРОВСЬКИЙ

13-го березня 1970 року в Меточин (Нью-Джерзі, США) після тяжкої хвороби на 80-ому році життя помер полковник Армії УНР св. пам. Володимир Кедровський, видатний український державник і військовик та громадсько-політичний діяч.

Св. пам. полк. В. Кедровський народився в 1890 році на Херсонщині, університетські студії закінчив в Одесі, ще за молодих літ

належав до Української Партії Соціалістів-Революціонерів. У 1917-1918 роках він був членом Центральної Ради, заступником голови Військового Генерального Комітету в Києві і товаришем Секретаря Військових Справ. За часів Директорії був Головним Державним Інспектором Армії УНР, а від осені 1919 до 1921 року — послом Української Народньої Республіки в Латвії, Естонії і Фінляндії. Після короткого побуту в Австрії, він у 1923 ро-

ці переїхав до Америки, де також активно включився в громадсько-політичне життя. Довгий час був редактором "Свободи", від 1953 року очолював український відділ "Голосу Америки", залишивши це становище у 1963 році, щоб упорядкувати свої багаті архіви і літературну спадщину.

В історію української визвольної боротьби полк. В. Кедровський вписав своє ім'я не тільки як один із найближчих співробітників Головного Отамана Симона Петлюри, як провідний військовий і видатний громадсько-політичний діяч, він залишив по собі багатий великої історичної вартості мемуаристичний дорібок. В часі перебування полк. В. Кедровського на еміграції, його численні статті на теми української визвольної боротьби стало з'являтися в багатьох українських органах у вільному світі. У 1966 році вийшла у світ його праця "Обриси минулого", а недавно також 526-сторінкова — "1917-ий рік". Становища, на яких перебував полк. В. Кедровський як в державному апараті, так і в громадсько-політичному житті, роблять його мемуаристичний дорібок цікавим і авторитетним як для українських істориків, так і для широких мас читачів, а його "1917-ий рік" назавжди залишиться багатющим джерелом інформацій, фактів та документів про ті умовини, в яких творилися початки української державности і перші формації української збройної сили.

Св. пам. полк. В. Кедровський похований на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку. В його особі втратив і Союз Бувших Українських Вояків у Канаді свого щирого прихильника і дорадника у своїй праці. Над свіжою його могилою низько хилимо наші чола, пам'ять про нього завжди зберігатимемо у наших вдячних серцях. Родині Покійного складаємо вирази нашого найглибшого співчуття.

МАЙОР ДМИТРО ДЕНИСЕНКО

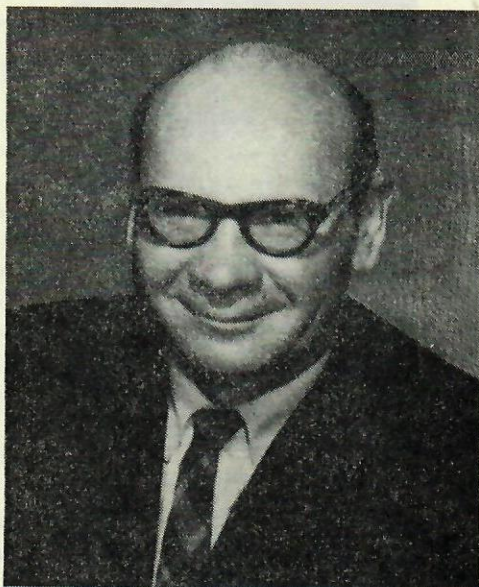
Сучасний світ покинув св. пам. Дмитро Тимофійович Денисенко — майор Армії УНР, учасник української визвольної боротьби 1917-1920 років, який після тяжкої хвороби упокоївся в Сіднеї 15-го січня 1970 року. Похоронний обряд відбувся 17 січня в Св. Покровській православній церкві в Гомбуш-Вест при участі великої кількості громадянства. Похований на православному цвинтарі в Руквуд, де Покійного прощали — голова Крайової Управи СУКА, заступник голови Українських Комбатантів у стейті НСВ, референт військових справ Представництва В. О. УНР-ади, голова Шкільної Ради НСВ, кол. інспектор українських шкіл у Сіднеї та представники українських громадсько-політичних організацій.

Св. пам. майор Д. Денисенко народився в 1898 році в селі Павлівка на Запоріжжі, брав участь у I-ій світовій війні, а після революції вступив у лави молоді української армії та в складі I-го Залізничного полку і 4-ої Київської дивізії в боях пройшов її тернистий шлях. Був учасником I-го Зимового Походу, кількакратно був тяжко поранений. За відвагу, патріотизм і вірну службу Україні його було покликано до складу окремої формації для охорони штабу Головного Отамана Симона Петлюри. Був нагороджений Орденом Залізного Хреста, Хрестом Симона Петлюри і Военним Хрестом.

Після окупації України більшовиками, майор Д. Денисенко перебував в таборах інтернованих у Щепіорні і Каліші, звільнившись з яких переїхав до Варшави, де закінчив Вищу Технічну Школу Вавельберга із званням інженера шляхів. Перебуваючи в чужому оточенні, виявляє стійкість свого характеру і український патріотизм, бере активну участь у житті української колонії у Варшаві. Його видатна індивідуальність та чесноти його характеру допомагають йому виховати двох своїх синів на свідомих українців.

Під час 2-ої світової війни майор Д. Денисенко втрачає праву руку, після закінчення війни переїздить з родиною до Австралії, де, не зважаючи на своє інвалідство, активно включається в суспільно-громадську пра-

цю у Сіднеї. Тут організує він українське шкільництво та стає управителем шкіл у Мериллендс і Тунгембі. Одночасно з цим допомагає своїй дружині в організації української балетної групи в Сіднеї і Ньюкастлі. Тут перебирає він також головування в Союзі Ук-

раїнських Комбатантів НПВелсу і на цьому становищі залишається до останніх днів свого життя.

Цілий життєвий шлях Покійного був надзвичайно тернистий: фізичні і моральні терпіння в юних роках, тяжкі поранення, табори, змагання проти течії в чужому морі, втрата руки й тяжка недуга на схилку його життя в Австралії.

Прощаючи майора Д. Денисенка в останню дорогу, його побратими зброї і члени Союзу Українських Комбатантів НПВелсу молились, щоб Всевишній нагородив його в Небесній Оселі за всі його труди і терпіння на землі, яких доля не щадила йому тільки тому, що він любив землю своїх батьків і своє славне Запоріжжя.

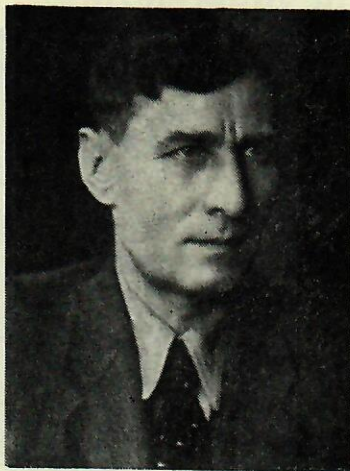
Пам'ять про воїна-мученика залишиться назавжди в серцях його друзів в Австралії і вільному світі.

С. Яськевич

СОТНИК ІВАН БУГРИМ

22-го вересня 1969 року в м. Карлсруе (Зах. Німеччина) після довгої і тяжкої недуги відійшов на вічний спочинок сотник 6-ої Січової Стрілецької дивізії Армії УНР св. пам. Іван Бугрим, активний учасник української визвольної боротьби 1917-1921 років.

Сотник Іван Бугрим

Покійний народився 8-го травня 1895 року в старій козацькій родині в м. Ніжен на Чернигівщині. Скінчивши в 1915-му році Житомирську військову школу, попав на фронт і був тяжко поранений в т. зв. "Брусіловському прориві". Вже в перших місяцях по революції він повертається на батьківщину і вливається в лави перших українських військових формацій. Як делегат, приймає участь у I-ому Військовому З'їзді у Києві. На початку 1918-го року в складі 2-го Гайдамацького полку бере активну участь в боях як з червоними, так і білими на відтинку Одеса-Бірюла-Затиштя. Під час короткого перебування у Києві приймає активну участь в підготовці повстання проти Гетьманату, наслідком чого було ув'язнення в "Косому Компанірі" Лукіанівської в'язниці.

Весна 1919-го року... Сот. І. Бугрим в складі 2-го ім. М. Залізняка полку приймає участь в боях на лінії Чортків-Скала-Кам'янець Подільський. Під час свого побуту в Скалі, Головний Отаман Симон Петлюра особисто подякував Покійному за його хоробрість і відданість українській справі.

Наступ на Київ і відворот. Ранений під

Новоушицею, опинився сот. І. Бугрим у Кам'янець-Подільському шпиталі, з якого 25-го грудня 1919 року з наказу Головного Отамана в групі 70-ти українських старшин виїздить до Польщі на формування нових частин Української Армії. Приходить моторошне Домб'є, а потім Ланцут, із якого в складі новосформованої 6-ої Січової Стрілецької дивізії, під командою славного генерала Марка Безручка, відбуває похід в Україну і увесь її бойовий рейд. Перехід Збруча і знову колочі драти польських таборів інтернованих. Цим разом — Олександрів Куявський, Стрілково і Щепіорно.

По звільненні по трьох роках з інтернування, сот. І. Бугрим настало осідає в Щепіорні (біля Каліша) і цілковито віддається громадській праці. Гуртує розпорощених довкола кол. українських вояків і засновує Відділ Українського Центрального Комітету в Щепіорні. Не зважаючи на тодішній тяжкий матеріальний стан, здобуває засоби, відкриває світлицю-читальню, передплачує українські часописи, закладає школу-садок із доживленням дітей, а одночасно з цим працює в Управі Т-ва кол. вояків та в Управі "Об'єднання" в Каліші. Як делегат від свого відділу, бере чинну участь в з'їздах УЦК у Варшаві. Очолюючи культурно-освітній відділ "Об'єднання", улаштовує театральні вистави та різні імпрези і тим здобуває засоби на допомогу бідуючому безробітному нашому воякові. Він знав і любив простого вояка і користався великою пошаною та популярністю серед вояцтва.

І останній етап... ДП табори Німеччини. Тяжке минуле дало себе взнаки, важка невилікувальна хвороба легенів не дозволила ані виїхати за море, ані тут активно стати до громадської роботи.

Не стало ще одного полум'яного патріота своєї Батьківщини, який гідно ніс через усе життя ім'я українського політичного емігранта-вояка і чесно пройшов свій трудовий тернистий життєвий шлях. Поховано покійного сотника І. Бугрима на цвинтарі Даксланден біля Карлсруе. Чин похорону довершив о. протоієрей Ф. Луговенко. На місце вічного спочинку відправили Покійного пполк. Г. Хомичевський, підст. 3-ої Залізної дивізії Г.

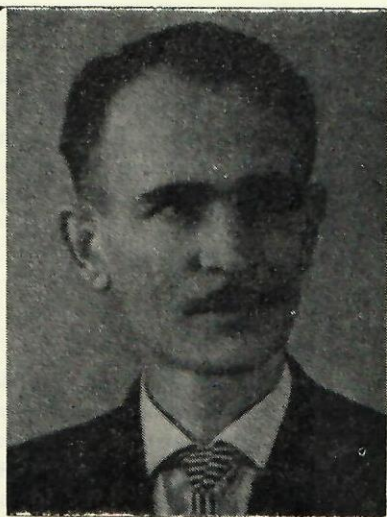

Дзюба, декілька знайомих та громадка сусідів німців-югославів, що з китицями квітів прийшли віддати останню пошану померлому. Теплим сердечним словом попрощався полк. Хомичевський з померлим та палким і глибокозворушливим словом прощав свого сотника п. Г. Дзюба, згадуючи таке, здається давнє, а таке незабутнє, вічно живе і близьке, колишне спільне бойове минуле.

Нехай же чужа земля, що прийняла ще одну жертву за волю України, буде Померлому легкою і за рідну Йому стане! В пам'яті мого незабутнього друга і довголітнього супутника тернистого скитального життєвого шляху — Івана Бугрима, сотника 6-ої Січової Стрільцької дивізії Армії УНР, — складаю на пресовий фонд "Дороговказу" двадцять доларів.

Слизавета Момот

ПОРУЧНИК ВІКТОР ЧАРД

17-го листопада 1969 року, після довгої і тяжкої недуги, в санаторії м. Оттерсваер

(Зах. Німеччина) відійшов у Вічність поручник Армії УНР св. пам. Віктор Чард.

Покійний народився 25-го березня 1922 року в Україні, був палким українським патріотом, не жалував часу і сил для праці на національно-громадському полі. Був членом Союзу Українських Ветеранів, Спільки Українських Воєнних Інвалідів, УРДП, а також Громади Українців у Карлсруе. Похований на цвинтарі у Райнсгаймі.

Погружені у глибокий сміток дружина і родина св. пам. Віктора Чарди сердечно дякують Всеч. о. прот. Ф. Луговенкові і хоріві за похоронну відправу, а також усім друзям і знайомим, що віддали пошану Покійному, відпроваджуючи його в останню путь.

Прибиті горем:

дружина Слизавета,

син Тарас,

доньки Люба і Анналіза з чоловіками.

ПОЛКОВНИК ДМИТРО ЮСЬКЕВИЧ

Маленька жалібна картка принесла нам сумну вістку, що 6-го вересня 1969 року помер у Франції полковник Армії УНР св. пам. Дмитро Юськевич. І кожна така вістка мимоволі скеровує наші думки в далеку минувшину, на рідні землі, коли в огні і бурі революції спільним зусиллям рвалося віковичні кайдани неволі та клалося перші підвалини під самостійне державне життя України. У цей всенациональний порив до волі свою частку посвяти, надій і воєцького труду вложив і покійний полковник Д. Юськевич.

Св. пам. полк. Д. Юськевич у 1904 році скінчив Полтавський Кадетський Корпус і був прийнятий до Михайлівської Артилерійської Школи, яку закінчив у 1906-ому році.

У 1907-ому році був командирований до гарматної школи старшин у Петрограді, після чого перебував у гарматних частинах Бату-ма і Севастополя, а в роках 1911-1914 — у Вищій Інтендантській Академії, яку закінчив, маючи вже рангу капітана. Закінчивши Академію, був командирований в розпорядження Командуючого Балтійською Фльотою і одержав призначення на становище інтенданта морської фортеці Ревеля, де і провів війну 1914-1917 років. У 1915-ому році одержав рангу підполковника, а в 1917-ому — полковника.

У березні 1917-го року полк. Д. Юськевич був обраний на голову Української Громади в м. Ревелі, а також на голову Військового

Комітету для українізації військових частин. У листопаді 1917-ого року, як делегат, брав участь у 3-ому Військовому З'їзді в Києві і був обраний на члена Української Центральної Ради. Одночасно він був запрошений на становище директора департаменту Міністерства Постачання у міністра Миколи Ковалевського. У 1918-ому році пол. Д. Юськевич був призначений до Міністерства Морських Справ, де співпрацював із контрадміралом Мих. Остроградським і ст. лейт. Мих. Білинським, заступником морського міністра. Але незабаром після цього його, разом з адм. М. Остроградським, було делеговано до Одеси для українізації морських баз. Тут полк. Д. Юськевичу було запропоноване становище Начальника Постачання Морської Фльоти.

Перебуваючи у Таганрозі, а потім і в Севастополі, він брав активну участь у всіх проявах українського національного життя, перебував у тісному контакті з українськи-

ми повстанськими відділами, що оперували тоді на Півдні України, та постачав ім зброю, а також був одним із організаторів з'їзду повстанських отаманів.

Перебуваючи на еміграції у Франції, полк. Д. Юськевич старався нав'язати контакт із розпорошеним українським вояцтвом та скерувати його життя і зацікавлення в загальне українське національне русло. "Як демократ, я шукав широких шляхів до роботи з національною еміграцією, не дивлячись на те, яких поглядів вона тримається" — писав він нам. У 1945-1953 роках був він особливо активним у громадському і вояцькому житті у Парижі, який у 1953 році залишив і настало оселився на півдні Франції. Почувався тут самотнім і одірваним від громадського життя. У тому часі не раз писав нам, що велику потіху справляє йому "Дороговказ", який тримає його в курсі українського комбатантського життя...

БУНЧУЖНИЙ ОЛЕКСАНДЕР ШАРУДА

17-го січня 1970 року 5-та Станиця Союзу Бувших Українських Вояків відпровадила у Торонті на вічний спочинок свого активного члена, бунчужного Армії УНР, св. пам. Олександра Шаруду. Поховали його зі всіма почестями, належними воякові. Над засипаною вінками і квітами могилою в імені численно зібраного побратимства попрощав Покійного голова Генеральної Управи СБУВ пполк. І. Липовецький.

У житті часто буває так, що довгими роками живемо спільним громадським життям, належимо до одної організації, працюємо для одної ідеї, а один одного не знаємо. Так, як це було колись на фронті: не питали побратима якої він віри, яких він поглядів, бо на це не було ні часу, ні потреби, бо одному Богові молилися і одного спільного ворога мали перед собою. Якби покійний побратим О. Шаруда не залишив по собі свій широкий і вартісний життєпис, який нам було передано вже після його смерті, то залишився б він у нашій пам'яті як прикладний, активний і жертвенний побратим, забираючи із собою в могилу незнане нам своє багате, тяжке і високоідейне минуле.

Св. пам. Олександр Шаруда народився в с. Шишаках на Полтавщині в старокозацькій родині. Виростаючи серед чудової полтавської природи над Псклою, залюбки слухав оповідань свого дідуса про славу добу козаччини, що не без сліду залишилося на формуванні його національного світогляду. Закінчивши початкову освіту, вступив до гімназії у Миргороді, яку, з огляду на військовий час, йому вже не довелося закінчити. У 1916-ому році він потайки від батьків ви-

їздить до Петрограду і вступає до російської фльоти, яку незабаром залишає та переходить до одного з петроградських полків. Тут мав він можливість побачити початки російської революції і бути учасником революційних подій.

Рік пізніше зустрічаємо О. Шаруду в його рідних Шишаках, де він разом із своїм дядьком організує Вільне Козацтво і розпочинає широку просвітянську роботу. У 1918-ому році, коли до Шишаків на короткий час завітав Богданівський полк, О. Шаруда вирішив разом із цілим козацтвом увілятися в його лави. Сповідіає про це своїх батьків.

"Якщо йдеш за нашу справу, то благословляю. Якщо ж, е дай Боже, підеш проти свого народу, то забудь про те, що в тебе був батько", — сказав йому на прощання батько. "Батько поклав на мене хрест, а мама повісила на ший маленьку ікону Божої Матері, — пише у своєму життєписі О. Шаруда.

— То була остання моя розмова з ним і останнє побачення. Його заповіт я все життя зберігав у серці і ніколи, навіть при найтяжчих обставинах, не забував і не забуду до кінця мого життя..."

А цих тяжких вояцьких ситуацій в житті О. Шаруди було багато. Перейшовши із Богданівського полку до Полку Чорних Запорозців, довелося йому спробувати "приємностей" денікінського полону, довелося коротко перебувати в полоні у Волоха, у Таращанській дивізії і отамана Волинця. Так само, як і в часі 2-ої світової війни, виконуючи різні функції з доручення Проводу ОУН, довелося побувати в німецькій в'язниці і концентраку.

Над свіжою могилою св. пам. О. Шаруди низько хилимо наші чола. Виконуючи наш обов'язок супроти покійного Побратима, містимо у цьому числі перший уривок із спогадів про його тяжкий вояцький шлях.

І. Лий

ІНЖЕНЕР КОНСТАНТИН БАЛАС

13-го січня 1970-го року помер у Торонті член 5-ої Станиці СБУВ св. пам. інженер Константин Балас.

Втрата несподівана і болюча, бо Покійний увесь час свого перебування у Канаді належав до провідного активу СБУВ. Належачи водночас до Українського Відділу Канадійського Легіону, був сталим зв'язковим між СБУВ і Легіоном. Смерть застала його на становищі заступника коменданта 5-ої Станиці.

Св. пам. інж. К. Балас народився у Києві в квітні 1900-го року. В лавах Армії УНР брав участь у збройній боротьбі. Вирвавшись із табору інтернованих у Каліші, студіював і з відзначенням закінчив Варшавську Політехніку, у якій перебував деякий час на становищі доцента. У тому ж часі належав до Управи Української Студентської Громади, головою якої був сьогоднішній Президент УНР в екзилі, дост. Микола Ливицький. У часі німецької окупації Галичини був також доцентом Львівської Політехніки.

Св. пам. інж. К. Балас відзначався шляхетними рисами характеру, не помилилося, коли скажемо, що у своїй житті він нікому не скривдив, нікому не відмовив допомоги або поради. Любив свою батьківщину-Ук-

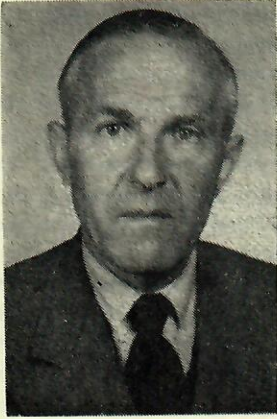

Інж. К. Балас

раїну, інтереси якої завжди ставив понад усе. Похований на цвинтарі "Перспект" у Торонті. Над відкритою могилою в імені Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді в останню і далеку дорогу попрощав Покійного Коменданта 5-ої Станиці майор З. Шкурूपій.

НЕЗАБУТНІЙ ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ СЛОВАЧЕВСЬКОГО

Австралійська земля прийняла в своє лоно останки поручника Армії УНР св. пам. Миколи Словачевського, учасника визвольної боротьби 1917-1921 років, члена Союзу Українських Ветеранів, Союзу Українських Комбатантів, Українського Національно-Державного Союзу, довголітнього члена Управи Української Громади Півд. Австралії й почесного її члена та скарбника будови Народнього Дому в Аделаїді. Упокоївся в Бозі по тяжкій недугі 15-го грудня 1969 року.

Покійний народився 11-го березня 1897 року в Кожанці на Київщині. У Києві скінчив

гімназію і вступив на Київський Університет. В Українській Армії в ранзі хорунжого інженерного куреня 3-ої Залізної Стрілецької дивізії перейшов її бойовий шлях і усі три роди тифу. По переході Збруча опинився в таборі інтернованих у Каліші, звільнившись з якого, переїхав до Варшави для продовження студій, але тяжкі життєві обставини змусили його залишити науку і прийняти працю в нотаріальній канцелярії. В часі німецької окупації Польщі перебував на становищі скарбника Українського Допомогового Комітету. До Австралії з дружиною і сином прибув у 1949 році і одразу включився в національно-громадське життя.

Активна участь в національно-громадському, і зокрема в церковному, житті характеризувала ціле життя Покійного. У Варшаві був він членом студентського хору, хору Д. Котка, хору Митрополичого, хору Божка. В Німеччині, перебуваючи в таборах ІРО у Франкфурті і Бүцбаху, належав до хору УАПЦ та ін. Співав, а деякий час і диригував, у церковних хорах і в Аделаїді.

Похований на цвинтарі "Челтенгам" в Аделаїді. Нехай ця коротка згадка про Тебе, дорогий друже, буде моїм вінком на Твою могилу!

Григорій Базалицький

5-го листопада 1969 року в Лянусі на передмісті Буенос-Айресу, в Аргентині, помер бунчужний Армії УНР св. пам. Павло Орловський.

Покійний народився 6-го жовтня 1898 року на Полтавщині. В часі української Визвольної Боротьби перебував у лавах Запориської дивізії, був учасником Зимового Походу. На еміграції короткий час перебував у Чехо-Словаччині, Франції, Парагваю, а від 1941 року — в Аргентині. Похований на цвинтарі в Саранді.

17-го грудня 1969 року в США відійшов у Вічність сотник Армії УНР св. пам. Євген Дешко. Похований на цвинтарі Форест Лавн у Лос Анжелес.

24-го січня 1970 року на 77 році життя упокоївся в Бозі хор. Армії УНР св. пам. Микола Кривописк. Похований у Філадельфії на цвинтарі Факс Чейс.

Семен Левченко

“ Д О Р О Г О В К А З ”

Ідеш вночі... Проведиш сотню.

В снігах. У заметілі сказ...

Куди ж іти? Навкруг — безодня!

Та ось... Стоїть дороговказ!

— Сюдою, хлопці! Там — вже наші!

На поміч треба нам іти!

Щоб не дороговказ — пропащі!

А так — дійдемо до мети!

І от, вже їжаться багнети!

Тепер нехай-но ворог йде!

Набоїв досить! Кулемети

Готові враз зустріти день!..

Хоч мало нас живих на світі!

А всеж пригадуеш нераз:

В очах, хоч кулями розбитий,

Стоїть цінний дороговказ!

Тудою йти в борні за волю!

Й нехай навколо — глум і сказ! —

Куємо й далі нашу долю,

Бо ще при нас — дороговказ!

І ти, Юначко, й ти, Юначе —

Йдіть з нами, де ми йшли нераз!

Нехай вороння чорне кряче,

Нам стелить шлях — “Дороговказ”!!!

Василь Прохода

“ Л И Ц А Р І А Б С У Р Д У ”

“Лицарі абсурду” появились в Україні в 1919 році, коли дух завзятих запорізьких козаків інтуїтивно пробудився у новітніх борців за українську самобутність, які, наперекір тогочасним політичним обставинам і міжнародного відношення до України, стали у своїй чинності, як здавалося, на шлях політичного абсурду... Найбільш критичний період боротьби проти Москви за українську державну незалежність був на початку 1919 року після звільнення від першої німецької окупації, коли вся Україна запалала повстанням, як то було в часи історичної козаччини. Тоді дві сили: національно-демократична і соціально-радянська, що витворились за вісім місяців німецької окупації, стали разом до взаємного самопоборення.

Перед тогочасними українськими політиками була ділема: або порозумітися з гетьманом Павлом Скоропадським у справі демократизації та українізації його москвофільського уряду та дати йому можливість замінити тяжке ярмо голодуючої Німеччини на більш легке Держав Антанти ціною федерації з Росією, або ж, ставши на шлях соціалістичної революції, піти під “високу руку” Москви з ідеєю «братерського воз’єднання» і домогтися права на своє власне національне ім’я та національно-культурний розвиток, як того хотіли ліві соціалісти на чолі з Володимиром Винниченком...

Сталось так, що українські політики не пішли ані першим, ані другим шляхом, а третій — боротьби проти всіх і вся у той час був політично не-

доцільним. Вони, як політики, не спромоглись на нього стати, не вірячи у власні сили, лише нерішуче врозбрід намагались знайти чужу допомогу. А тимчасом хід подій відбувся стихійно якраз по цьому третьому шляху, але без належного політичного проводу зійшов на манівці отаманської анархії, у якій, як сказав у свій час гетьман Іван Мазепа, “самі себе звоювали”.

Та проте, на хвилях розбурханої революційної стихії з розбіжними напрямками, що зручно використала М'осква, тільки сотня тисяч свідомих своєї національної гідності українців пройшли між протилежностями збройної боротьби по шляху політичного абсурду лише із самопожертвою для ідеї української державної незалежності. Тому пізніше їх назвали “Лицарями Абсурду”. Були то **Петлюрівці** без “реальної політики”...

Вони боролись без зиску і слави для себе особисто, а лише за Добро і Славу майбутньої України. Полягли вони на полі збройної боротьби переможени ворогом, але ідея, за яку вони віддали своє життя, залишилась чинною і стала **дороговказом** для нових і нових борців за вільний національно-культурний розвиток української нації...

Тим петлюрівцям, яким доля судила залишитись живими, належить аж до смерті продовжувати боротьбу на полі української культури, дотримуючись **дороговказу** поляглих борців і не збиватись на манівці різних політичних комбінацій та кон'юктур. Про це має нагадувати всім орган вояцької дувки і чину “Дороговказ”, який тепер відзначає свій 10-тирічний ювілей...

Із кожним роком ряди **старих петлюрівців** усе зменшуються. Вони відходять у вічність, залишаючи згадки про свій невмирущий чин на сторінках “Дороговказу”. Але тим, що ще продовжують свій життєвий шлях, до-

ки живуть, належить думати про живе і діяти так, щоб залишити ідею лицарів абсурду чистою від усякого рору вульгаризації та компромітації неправдивими вигадками запізнених уяв. Для цього належить залишити після себе **правдиву історію збройної боротьби Армії УНР** як з додатними, так і з негативними проявами в її бойовій чинності для науки майбутнім борцям, що прийшли на зміну колишніх мазепинців у боротьбі проти Москви як новітні петлюрівці...

Для цієї мети на сторінках “Дороговказу” було досить правдивих своєю об'єктивністю статей про події і факти минулої збройної боротьби, але часом траплялось таке, чого належить уникати...

Завданням ветеранів Армії УНР є своїм правдивим свідоцтвом очистити ідею збройної боротьби за УНР від ворожого паплюження брехливими вигадками про бандитизм, антисемітизм, погромництво та отаманську анархію лицарів абсурду — петлюрівців, які із своїм ідейним вождем, Симоном Петлюрою, віддали своє життя за Волю України. Цьому має сприяти “Дороговказ”, розпочавши друге 10-річчя своєї чинності.

Хай же вона буде успішною зарадю Добра і Волі України!

“...В обличчі всіх небезпек і загрози, що нависли над нашим народом в Україні й над нашою діаспорою, яка мусить зводити нерівний бій за збереження свого національного “я” — наші збірні сили жахливо невиспичальні. Що ж тоді говорити, коли ці невиспичальні сили ми далі поділимо? Коли окремі наші поселення, в тому окремі організації, будуть вести сепаратну, не скоординовану акцію? Коли ми діятимемо не в формі затисненого п'ястучка, а в формі розчепічених пальців?”

М. Сосновський

Екзекутивний директор Секретаріату СКВУ

Д О Р О Г О В К А З

Переді мною скромний гарно ілюстрований невеличкий розміром журнал "Дороговказ" — орган вояцької думки і чину" Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Ми багато знаємо еміграційних журналів з ділянки мистецтва, культури, літератури чи релігії. Деякі з них значно більші розміром, на ліпшому папері, з багатшою обкладинкою. Але з-посеред усіх цих журналів мені до серця найбільш припадає журнал "Дороговказ". Не тому, що він добре редагований, із дбайливо підібраним матеріалом, а тому, що кожного разу, як я його беру до рук, він мене переносить у буревійну добу Визвольної Боротьби, коли на полі бою на рідних землях, обливаючись кров'ю, умирали наші лицарі-батьки за кращу долю України.

Коли я гортаю сторінки цього невеличкого журналу, а разом із тим Великої Книги нашої буревійної доби, то кожного разу зустрічаю дорогі світлини тих, що винесли на собі увесь тягар Визвольної Боротьби, спливали кров'ю, горіли у вогні тифозних бактерій, замерзали в снігах, безпомічно

вмирали, але ганебного миру з ворогом не підписали. Вийшли на еміграцію і продовжують боротьбу іншою зброєю. І тому ці всі постаті в журналі ще живі — і ті, що відійшли у вічність, такі дорогі і мені.

"Дороговказ" ще й тому мусить бути для нас цінним, що є це єдиний скромний, але тривалий пам'ятник лицарям, що боролися і полягли за Волю України. І не вина наших батьків, що доля зрадила їх святі пориви до здійснення національної ідеї, що довелося загинути як не в бою, то на чужині, без церковних дзвонів, без військових салютів, без запаху рідного чебрецю. І тому перед цим ілюстрованим пам'ятником, що видається вояцькими руками, нам усім треба схилити голову і підтримати їхнє велике і таке потрібне діло передплатою "Дороговказа".

Хай цей "Дороговказ" буде пригадкою молодій українській політичній еміграції мети, за яку боролися наші батьки. Ця мета показана і наświetлена "Дороговказом" — продовжувати боротьбу аж до визволення України.

"...Ми мусимо підвищити наше знання про Україну, про її минуле і сучасне, про безперервне змагання українського народу за волю. Одночасно ми мусимо плекати українську мову, традиції та підсилювати наше громадське життя.

Кожний свідомий український студент — це завтрішній борець за вільну Україну, він її заступає у вільному світі, він обороняє переслідуваних братів і сестер в Україні. Ми мусимо далі працювати над собою для нашого добра, для добра цілої спільноти, щоб спільно простувати в напрямі здійснення нашого національного ідеалу — здобуття Української Держави".

Лев Іваськів

"Свобода", 7. 3. 1970. Сторінка ТУСМ.

ПРИВІТАННЯ З НАГОДИ 10-ТИРІЧЧЯ “ДОРОГОВКАЗУ”

“З нагоди 10-річчя видання Вашого журналу “Дороговказ”, що його видає Союз Українських Вояків у Канаді, я прошу прийняти якнайсердечніші привітання від Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі та від мене особисто, а також побажання повних успіхів у Вашій праці на майбутнє.

Ваш журнал, що плекає і переказує наступним поколінням славі традиції української Визвольної Боротьби, гуртує довкола себе лицарів нашого війська часів Української Народної Республіки та наступних періодів збройної боротьби за Україну, а також ширить віру в остаточну перемогу українських національно-державних ідеалів, — це дуже цінне, корисне і заслужене видання. Щастя Вам Боже у Вашій праці!”

Микола Лівницький

Президент Української Народної Республіки в екзилі

“...З нагоди десятиліття “Дороговказу” — органу вояцької думки і чину, що його видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, прошу прийняти мої щирі сердечні поздоровлення для всіх співробітників Редакції і Видавництва, а також для Вельмишановних дописувачів і читачів, які творять велику, дружню і високопатріотичну родину відданих борців за Українську Народну Республіку. Протягом бурхливого десятиліття 60-их років, яке, крім багатьох тривалих і дуже корисних здобутків творчих сил і умів української діаспори, для нетривких та емотивних одиниць принесло характерні елементи затрати ієрархії вартостей, бунту й переорієнтації, — Ваш цінний журнал був справжнім дороговказом для сотень і тисяч ветеранів національно-визвольної боротьби різних часів і формацій. Він став натхненним літописом героїчних чинів і незабутніх імен, невтомним освідомлювачем та будівничим нашої національної гордості.

Бажаю Вам, Вашим жертвним працівникам і славі Дороговказівській Громаді найліпших успіхів також в наступному десятилітті 70-их років, яке буде часом виросту і зміцнення того багатого засіву, над яким невтомно трудилися руки й умови лицарів-борців, і яке буде передднем відновлення Української Народної Республіки.

Микола Степаненко

Віцепрезидент Української Народної Республіки в екзилі

“Виконавчий Орган УНРади та Ресорт Військових Справ висловлюють Редакції, Видавництву і Читачам та численним жертводавцям журналу “Дороговказ” з нагоди Вашої спільної праці впродовж десяти років своє щире привітання.

Ваша діяльність у вояцьких організаціях та служба журналу “Дороговказ”, як органа вояцьких організацій, викликає почуття вдячності за жертвенну працю, яку Ви виконуєте, плекаючи традиції Армії Української Народної Республіки та виховуючи молоде покоління своїми літературно-науковими та історичними матеріалами, що їх друкуєте на сторінках свого заслуженого органа.

Десять років видавати журнал в умовах еміграції — це не абиякі зусилля Редакції і співробітників у підготові матеріалу, а Видавництва — старання в здобутті матеріальних засобів на покриття видатків. Це все можна досягнути тільки глибокопатріотичним виконанням громадських і вояцьких обов'язків перед Батьківщиною...

Хай Ваш “Дороговказ” веде до остаточної перемоги!”

С. Довгаль

Голова В. О. УНРади і Керівник Ресорту Військових Справ

"З нагоди 10-річчя журналу "Дороговказ", що присвячений плеканню Української Визвольної Ідеї та збереженню на його сторінках традицій нашої Визвольної Боротьби, яку ми розпочали під прапором УНР, — прошу прийняти від мене найкращі побажання дальшого розквіту Вашої неструдженої діяльності.

"Дороговказ" під Вашим керівництвом заслужив на велике признання з боку усього нашого патріотичного вояцтва не тільки за збереження Ідеї і Прапора Визвольної Боротьби за державну незалежність нашої дорогої Батьківщини, але також за доцільне служення інформаціями про сучасний стан наших сподівань та про життя вояцтва в діаспорі.

Щастя Вам Боже у Вашій дальшій праці на цьому полі!"

П. Шандрук Ген. Штабу генерал-полковник

"У 10-річчя "Дороговказу" бажаю Редакції витривалости. З подивом треба цінити Вашу працю, що витримали, не зневірилися і на протязі 10-ти років, розповідали про нашу Визвольну Боротьбу, прославляли її та у своєму журналі передали її історію майбутнім поколінням. За цю працю Редакції і Адміністрації належить велика подяка від нас — вояків Української Армії. Прощу прийняти і від мене побажання добра та дальших успіхів у праці. Щастя Боже!"

Д-р Дашкевич Роман

кол. Командир Гарматної Бригади Січових Стрільців

"...В наших емігрантських обставинах доводиться, на превеликий жаль, досить часто зустрічати занадто вільну передачу фактів і ще більш вільне трактування подій.

З приємністю можу зазначити, що в "Дороговказі", як раніш у "Бюлетені", навпаки я бачу стремління подати об'єктивну правду і дати вірну оцінку подій аж до деталей. А це має величезне значення для нашої історіографії.

З Богом! Працюйте далі на користь Українській Справі!"

Б. Маргос

"Прощу прийняти мої найкращі побажання з нагоди 10-річчя існування "Дороговказу". Уважаю цей журнал дуже цінним матеріалом до історії Визвольної Боротьби 1917-1921 років та до історії побуту українського вояцтва на чужині. Особливо цінні численні світлини, які вміщено в 43-ох числах Вашого вояцького органа".

М. Крат, генерал-поручник

"...На грані сутінків і зубожіння, в національному розумінні, української політичної еміграції, — журнал "Дороговказ" горів і світив, як той смолоскип у темряві байдужности і хуторянства, нагадуючи славне минуле, вказуючи дорогу в майбутнє та закликаючи до поживленого життя і праці.

Не дивлячись на несприятливі умови праці, журнал твердо і вперто існував, подаючи цікаві, нові, часом призабуті, дорогі нашому серцеві події.

Бажаю й надалі Редакції та її працівникам повного успіху в їх тяжкій, але прекрасній роботі. Щастя Боже на все добре!"

Йосип Мандзенко, генерал-хорунжий

Отримуючи регулярно наш вояцький журнал "Бюлетень", що пізніше прийняв назву "Дороговказ", ми, колишні українські вояки, які поселилися в Австралії, тишилися кожним окремим числом журналу на протязі 10-ти минулих літ.

У кожному числі перечитували цікаві спогади про нашу боротьбу за незалежне життя нашого народу та знаходили знайомі нам обличчя і прізвиська побратимів, що "во врем'я люте" були творцями й учасниками збройних формацій Української Армії, а тепер доживають свого віку, розкидані по цілому вільному світі...

Редакція "Дороговказу" в минулому сповнила свою місію і на порозі наступної декади пересилаємо всім співробітникам журналу наш щирий привіт та побажання витримати на тому правильному шляху і розбудувати цей наш вояцький орган на чужині".

Крайова Управа Союзу Українських Комбатантів Австралії

Пполк. С. Яськевич — голова

Пор. Г. Базалицький — секретар

"...Видавати журнал на протязі 10 років без жадних матеріальних засобів це подивудігний чин, це певне досягнення і Вашу відвагу подивляють наші Побратими та всебічно допомагають у Вашій праці, що є добрим показником потреби такого друкованого слова. Друковане слово українських вояків, розпочате в двадцятих роках, знайшло собі доброго продовжувача фіксування наших вояцьких мемуарів, плекання вояцьких традицій з часів нашої Визвольної Боротьби.

Щастя Вам Боже і далі нести те вояцьке друковане слово!"

Генерал-хорунжий інж. В. Филонович

Голова Союзу Українських Ветеранів в США

"...Протягом десяти років існування цього журналу, який стоїть на службі Української Визвольної Ідеї, не зважаючи на всі несприятливі обставини для його видання, Ви спромоглися об'єднати в одну велику родину усіх колишніх українських вояків, які стоять на ґрунті підтримки Державного Центру УНР, цієї живої традиції Української Державности і Суверенности. За це Вам велика подяка і вислови глибокої пошани..."

Дай Боже, щоб "Дороговказ" і далі продовжував свою почесну службу. Зичимо йому многих, многих літ!"

За Головну Управу Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції:

Д-р І. Мусіянович — заст. голови

сот. В. Могилівський — скарбник,

М. Ковальський — генер. секретар,

сот. П. Йосипишин — член Управи.

"...Серед української еміграції не бракує людей з великими фантазійними помислами, ідеями, ініціативою і запалом, але бракує нам людей витривалої муравлинної праці. А редакцію "Дороговказу" очолює людина невтомної упертої праці, що від початку видання журналу впродовж 10-ти літ правдивою дорогою, без роблення політики, гуртує біля нього у спільних ідеях колишнє українське вояцтво. Належить їй від нас велике признання і наша вояцка щира вдячність..."

Журнал "Дороговказ" має загальне суспільне значення і осяги, є лучником і інформатором українського вояцтва у вільном світі, лучить нас в чужині в одну вояцьку родину і заслуговує на нашу матеріальну підтримку..."

Пполк. В. Зарицький

Голова Комітету відзначення 50-их роковин створення формації Січових Стрільців

"...Впродовж минулого 10-тиріччя Ваш журнал-ювілят виявив себе органом вояцької думки і вищого чину в повному значенні цих слів. Стоячи непохитно на позиціях вірности священній Ідеї Визволення, він послідовно прославляв і пропагував цю Ідею шляхом зберігання та передавання грядучим поколінням пам'яті про героїчні подвиги борців за волю України, як і шляхом плекання серед громадянства, а головно молоді, культу цих героїв і військових традицій. За це належить Вашій Хвальній Редакції повне признання і щира вдячність усього свідомого громадянства, а тим самим і належна підтримка Вашого журналу..."

Дай Боже, щоб найближчий ювілей Вашого журналу-ювілята був святкований в своїй Хаті, в Єдиній Соборній, Самостійній, нівідкого Незалежній Українській Народній Республіці!.."

За Орденську Раду Ордена Залізного Хреста Армії УНР:
Майор В. Біловщук — голова, хор. Т. Грінченко — заст. голови
І. Винник — секретар-скарбник

"...Від перших днів Визвольної Боротьби я включився в лави борців за волю України і перебував у цих лавах аж до кінця. А сьогодні, як ветеран, радісно вітаю у себе кожне число "Дороговказу", який на чужині голосить про славу українського війська, а для моєї душі приносить потіху.

"Дороговказ" є нашою зброєю, бо він працює для української справи, інформує нашу молодь про героїчні вчинки її батьків, зміцнює її патріотизм та наснажує до продовжування боротьби до остаточної перемоги".

Инж. П. Нестеренко — полк. 3-ої Залізної дивізії

"...Дороговказ" — це важливе джерело для дослідників історії новітньої України, а зокрема революційної доби. На протязі десяти років величезна кількість унікальних фотографій, спогадів, автобіографічних і біографічних нарисів опубліковано на сторінках цього журналу. Навіть короткі нотатки інколи являються важливим джерелом, як, наприклад, нотатка проф. Б.Мартоса про Р.У.П., що з'явилась на сторінках "Дороговказа".

Такий журнал, як "Дороговказ", має продовжувати свою працю і в дальній будучині. Ясно, що його характер зміниться дещо, хоч у принципі цей журнал і далі має зафіксувати воєнну історію українського народу у 20-му столітті. Тому бажано поширити фундамент на ширші кола українського громадянства.

Ясно, що збройна боротьба українського народу часів визвольних змагань є найближчішою сторінкою нашого державного буття від часів Хмельницького і тому вона має залишитися в центрі уваги журналу..."

Олег Підгайний

надзвичайний професор Східньо-Європейської Історії,
Авборн Університет.

"...Зв'язок з бувшими воювачами-друзями по зброї з визвольної боротьби української нації, висвітлення славних історичних моментів, наших безстрашних героїв-борців, днів слави і волі України та несення цього у маси українського суспільства, хоч непомітно, але робить свою корисну виховну роботу.

Де єдність — там сила! Єднати в одну свідому українську спільноту поклали собі за ціль творці і керівники "Дороговказу", що заслуговує на наше признання..."

Прот. Дм. Фотій, капелян

"...Дороговказ" на протязі свого 10-літнього існування виконав надзвичайно важливу працю для об'єднання українського воєцтва у вільному світі та ширення ідеї УНР.. "Дороговказ" постійно тримав ідею Визвольної Боротьби — ідею УНР — завжди живою, гуртуючи коло себе послідовників та приєднуючи нових носіїв цієї ідеї. Не одному читачеві він давав наснагу для дальшої праці на користь визволення українського народу з неволі.

Якщо це було завданням "Дороговказу", то сьогодні, у 10-ті роковини його існування, я щиро гратуюю і вітаю Редакцію "Дороговказу" за добре виконану працю і бажаю їй дальших успіхів у видавничій праці. Українське Воєцтво та Українську Громаду закликаю до всебічної підтримки цього корисного видання".

А. Генсуровський, полк.

СТОРІНКА ЮНИХ ДРУЗІВ

СПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

Комісія студентських справ Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців на своїх нарадах прийняла такі постанови, які схвалила Пленарна сесія Секретаріату СКВУ:

1. Українське студентство повинно цікавитися проблематикою українського життя в діаспорі, активно включатися в організоване життя та допомагати розв'язувати всі ті проблеми, з якими зустрічається українська суспільність в окремих країнах свого поселення.

2. Статут ЦЕСУС-у зобов'язує управу заступати інтереси українського студентства перед громадянством

і тому Комісія пропонує, щоб її представник був присутній на всіх тих засіданнях Президії Секретаріату, на порядку дня яких мають бути обмірковані студентські справи.

3. Комісія закликає проводити всіх українських громадських організацій уможливити участь студентів у праці та керівництві цих організацій.

4. Комісія підтримує всі ухвали та постанови, винесені Третьою Пленарною сесією Секретаріату СКВУ та закликає всіх українських студентів допомагати у реалізації цих постанов, а теж намагатиметься активно співпрацюю допомагати у праці Президії Секретаріату.

ЛАРИСА КУЗЬМЕНКО

Юну Одумівку Ларису Кузьменко зустрічаємо часто на наших вояцьких імпрезах, канадійським державним гимном вона розпочинає майже всі наші вояцькі свята. Вона має 14 років життя, є ученицею 9-ої класи "гай-скул", належить до ОДУМ-івської капели бандуристів ім. Гната Хоткевича. Є вона також ученицею 9-ої класи гри на піаніно у пані Антоніни Ярошевич-Манько. Вона закінчила, крім того, 8-му класу гри на піаніно в Королівській Консерваторії при Торонтоському Університеті, одержавши при тому першу нагороду. На музичних фестивалях у Торонті в 1969 році Лариса одержала дві золоті, одну срібну і одну бронзову медалі. Виступала із сольогрою на різних українських імпрезах та концертах в Торонті, Лон-

доні (Онтаріо), Гамільтоні і Сант Кетеринс.

Лариса належить до Братства Спадкоємців Воєнного Хреста і, як на сьогодні, є наймолодшим його членом. Її батько, ппор. Михайло Кузьменко, є членом Генеральної Управи СБУВ, її покійний дід — пор. Дмитро Кузьменко був учасником Зимового Походу в лавах Полку Чорних Запорозців

Армії УНР, а брат її діда — Митрофан Кузьменко в 1921 році був розстріляний під Базаром. Це він за хвилину до смерті, стоячи над розритою спільною могилою і дивлячись у вічі смерті, розпочав «Ще не вмерла Україна», під звуки якого 359 героїв Базару віддали своє життя за Батьківщину.

І. Л-ий

РАВТ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Озброєні у сталеві пера і плянати своїх пресових органів, українські журналісти Канади на кожному равті преси були готові вступити у "кривавий бій" в обороні "Кодексу журналістичної етики". На світлині — група журналістів на равті преси в 1969-ому році. У центрі — обрана краля з двома князівнами. Останні зправа — П. Волиняк, М. Гавриш і І. Липовецький.

Равт Української Преси, яким Спілка Українських Журналістів Канади відновила давню львівську традицію по цей бік океану, займає чи не перше місце серед численних карнавалових імпрез у Торонті, а головною його атракцією буває, звичайно, вибір кралі української преси і двох князівен на поточний рік. Кандидаток на кралю дають українські часописи, що виходять, або мають свої представництва, в Торонті. Від кандидаток ви-

магається краси зовнішньої і духової: інтелектуальних здібностей, зацікавлення тою чи іншою ділянкою українського мистецтва, науки тощо, приналежності до молодечих організацій та праці на їхньому терені. Українські часописи зголосили у цьому році 17 кандидаток. Кралею Української Преси на 1970-ий рік обрано Дарусю Антонишин ("Новий Шлях"), а на князівен — Уляну Бурій ("Свобода") і Дарусю Майнер ("Пісня України").

На світлині: посередині Краля Української Преси на 1970-ий рік — Дарця Антонишин, по лівому її боці 1-ша князівна — Уляна Бурій, по правому 2-га князівна — Даруся Майнер.

Кандидаткою «Дороговказу» була Ганнуся Черняк.

Ганнуся Черняк з успіхом виступала на Вояцькому Святі — Відзна-

ченні 50-річчя вимаршу Армії УНР в Зимовий Похід (6. 12. 1969). Її юна уroda, уміння тримати себе на сцені

і школа — не могли не звернути на себе уваги. А «Три шляхи» у її виконанні напевно не одному із слухачів пригадали наш чорний листопад 1919 року і ті три шляхи, що ними у різних напрямках попрямували тоді українські збройні сили. Тож не диво, що Ганнуся Черняк репрезентувала наш вояцький «Дороговказ» на цьогорічному Равті Української Преси, є вона його кралею на 1970-ий рік і їй належить наша увага та пошана.

* * *

Ганнуся Черняк — дочка відомих артистів-співаків Петра та Іраїди Черняків, учениця 13-ої класи "гай скул", Курсів Українознавства при УНО і Торонтонської Консерваторії. Належить до ОДУМ, де була і є виховницею, і до хору ОДУМ. Виступає як солістка і в групових виступах на різних імпрезах як українських, так і в англійських колах. Цікавиться літературою. У 1968-ому році, разом з батьками, відвідала Україну — Київ, Львів, Карпати та інші місцевості.

Фрагменти з минулого

Група Лицарів Ордена Залізного Хреста в таборі інтернованих у Каліші (Польща).
У 1-ому ряду посередині — ген. О. Загородський.

Із збірки хор. Ф. Грінченка.

В часі від 1-го вересня до 31-го грудня 1969 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

Канада:

І. Довгаль — 12 дол., І. Макогоник і О. Клим — по 10 дол., К. Губарик — 6 дол., А. Гладчук, Д. Бричка, А. Влодарчик, А. Яковенко, Й. Добрянський і І. Зварич — по 5 дол., С. Черномаз — 4 дол., Й. Савчук, І. Смоляк, К. Редкевич, О. Негребецький, Л. Суп, В. Йоцейко, Г. Залуський, В. Пінковський і А. Конн — по 3 дол.

США:

Архим. С. Магалис — 13 дол., В. Костецький, пані Віра Кухарчук, А. Литваківський і В. Більовщук — по 10 дол., А. Ключко і В. Пилипенко — по 6 дол., А. Генсуровський, П. Самойлів, Д. Герчанівський, Т. Олесюк, Б. Барвінський, І. Сіренко-Сірий, М. Чернокошинський, М. Суржко і п.-о. П. Шпірук — по 5 дол., А. Валійський і І. Балабан — по 4 дол.,

І. Григорчук, І. Лютий-Лютенко, М. Теслевич, О. Узонів, В. Горонович, П. Онаї, Б. Микитин, П. Трепет, К. Вульба, І. Панченко, І. Піддубний і В. Пилипенко — по 3 дол.

Австралія:

К. Закревський — передплата від різних осіб — 35 дол., І. Покорський — 12 дол., В. Соловій — 3 дол.

Франція:

В. Основич — передплата (фр. фр.) від Я. Возняка — 50, пані Ю. Івасенко — 25, Ю. Гупі — 20, З. Нагожанського — 20, П. Закусила — 20 і М. Грушецького — 10 фр. фр., п. Гаврилко — 5 дол.

Німеччина:

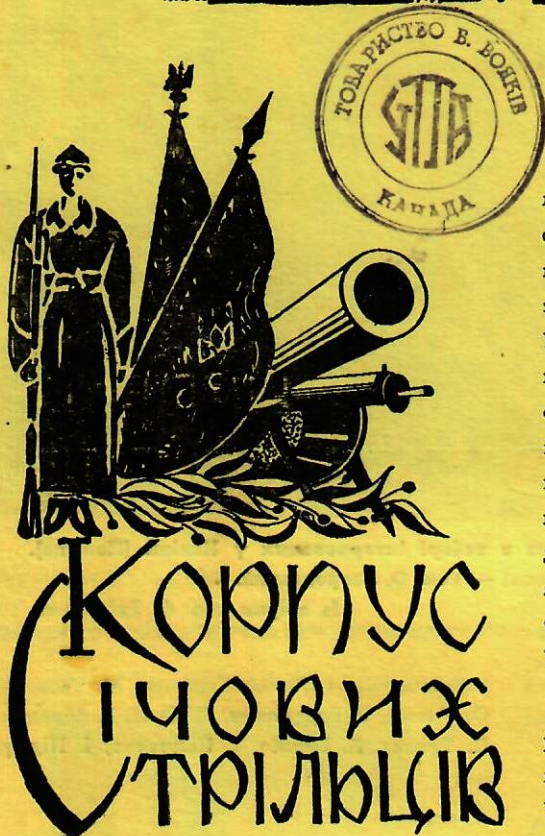
П.-о. Д. Бурко — 10 дол.

Усім жертводавцям щиро дякуємо. Ювілейні пожертви і влати на збіркові листи будуть проголошені в наступному числі "Дороговказу".

Адміністрація "Дороговказу"

НОВІ ВИДАННЯ

Українська преса однозгідно підкреслила, що "Корпус Січових Стрільців" є "достойним пам'ятником слави одній із найкращих формацій Українського Війська в період збройної боротьби за волю і державність України", що ця монографія є "одним з найважливіших і найцінніших джерел для дослідника новітньої історії України". Але, водночас, вона є також близько 700-сторінковим рапортом української нації "останньої комбатантської півсотні Січових Стрільців у діяспорі" про той вклад посвяти, важкого волецького труду і жертви крові, яку склали Січові Стрільці у збройній боротьбі за волю України.

Прийняти, зберігти і передати цей зворушливий рапорт сучасним і прийдешнім поколінням — є завданням і обов'язком цілої Української Діяспори.

Вийшла з друку велика багатоілюстрована Ювілейна монографія:

"Корпус Січових Стрільців"

Документальна Книга — нарис історії Корпусу Січових Стрільців, видана на люксовому папері в мистецькій об'явці, має 680 сторінок друку і понад 330 ілюстрацій.

Історія Корпусу Січових Стрільців — це є хвилюючий документ 1917-1920 років про титанічну боротьбу Січових Стрільців, що під проводом Головного Отамана С. Петлюри і під командою полковника Евгена Коновальця відіграли велику об'єднуючу і героїчну роль в боротьбі за Державність. Ціна Книги 18 доларів.

Замовлення і належність чеками, або "моні ордерами", слати на адресу секретаря Комітету п. Богдана Білинського:

Bohdan Bilynsky, 2157 W. Superior Str., Chicago, Ill., 60612, U.S.A.

Комітет С.С.